

กรณีศึกษา

สมาชิกสุขภาพอนุภาคกลางล่าง

พ.ศ. 2547

โดย

จิตตินันต์

พงสุวรรณ

พสุธร

ชาญโลหะ

รุจา

รอดเข็ม

อาจินต์

สงทับ

รายงานนี้ได้รับการสนับสนุนจาก

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ 2547

คำนำ

จากผลการประเมินสมัชชาสุขภาพอนุภาคกลางล่าง ได้แก่จังหวัด สุพรรณบุรี นครปฐม สมุทรสงคราม เพชรบุรี ปราณบุรีและฉะเชิงเทรา ผู้ประเมินได้พบสิ่งที่ดีงามและมีคุณค่าอย่างหลากหลายที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ และสมควรยกย่อง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นจากบุคคลที่มีจิตสาธารณะ จิตใจที่ดีงาม และมีสุขภาพพร้อมทั้งกาย ใจ สังคมและจิตวิญญาณ ได้ร่วมกันทำคุณประโยชน์แก่สาธารณะ

รายงานฉบับนี้ได้รวบรวมกรณีศึกษาจากการประเมินผลสมัชชาสุขภาพอนุภาคกลางล่างซึ่งเป็นตัวอย่างของสิ่งที่มีคุณค่า และยังมีสิ่งที่ดีงามและมีคุณค่าอื่น ๆ อีกมากมายที่ยังไม่ได้กล่าวถึง เนื่องจากความจำกัดของเวลา คณะผู้ประเมินจึงขอนำเสนอกรณีศึกษาเพียง 4 เรื่องที่ได้จากการประเมินสมัชชาสุขภาพในครั้งนี้ โดย 2 เรื่อง เกี่ยวกับประชาคมที่มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเพื่อผลดีต่อสุขภาพ และอีก 2 เรื่องเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลที่อุทิศตนให้กับสังคมและสมัชชาสุขภาพเพื่อการมีสุขภาพที่ดีของประชาชน และทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการดูแลสุขภาพของตนเองและชุมชน

รายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับผู้อ่านและผู้ที่จะประเมินสมัชชาสุขภาพในครั้งต่อไป คณะผู้ประเมินขอขอบคุณ อาจารย์รัตนา สมบุญณวิทย์ และคุณทองเหมาแจ่มแจ้ง จากสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุพรรณบุรี คุณบุญสืบ จันท์เจริญ จากสมัชชาสุขภาพจังหวัดฉะเชิงเทรา และคุณศิริวรรณ อำนวยสินศิริ จากสมัชชาสุขภาพจังหวัดเพชรบุรี ที่ได้ให้ข้อมูลในครั้งนี้ และขอขอบคุณสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติที่ให้การสนับสนุนการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำรายงานฉบับนี้

คณะผู้ประเมินสมัชชาสุขภาพอนุภาคกลางล่าง

30 กรกฎาคม 2547

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. คำนำ	ก
2. สารบัญ	ข
3. คงน้อย ตำบลต้นแบบการสร้างเสริมสุขภาพองค์กรร่วม	1
4. กลุ่มปฎิชีวนภาพเพื่อสุขภาพบ้านป่าผาก	7
5. จบ ป. 4 เป็นวิทยากรเหมือนจับค็อกเตอร์	18
6. ผู้หญิงแกร่งแห่งเมืองสุพรรณ	21
ภาคผนวก	
- การคัดพันธ์ข้าว	30
- ขั้นตอนการผสมพันธ์ข้าว	32

คณน้อย ตำบลต้นแบบการสร้างเสริมสุขภาพองค์กรรวม

ตำบลคณน้อย อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

จากการประเมินสมัชชาสุขภาพอนุภาคกลางร่าง คณะประเมินได้พบเห็นและได้เรียนรู้ควบคู่ไปกับการประเมินมากมาย หนึ่งในนั้นที่ได้พบคือการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดฉะเชิงเทราที่มุ่งนำกระบวนการสมัชชาลงสู่ระดับท้องที่ ตำบลคณน้อยได้รับเลือกให้เป็นตำบลต้นแบบการสร้างเสริมสุขภาพองค์กรรวมเพราะมีความพร้อมหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน นักการเมือง ข้าราชการ ประชาชน มีความเข้มแข็ง สิ่งดี ๆ เหล่านี้ที่ทำให้ชาวคณน้อยมีความภาคภูมิใจและพร้อมที่จะดำเนินการเพื่อสุขภาพที่ดีต่อไป

การสร้างเสริมสุขภาพองค์กรรวมคืออะไร

จากคำจำกัดความขององค์การอนามัยโลก สุขภาพหมายถึงสภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางใจ ทางสังคมและทางจิตวิญญาณ (spiritual well-being) ดังนั้นกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพมุ่งเน้นให้ประชาชนปฏิบัติจึงครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และจิตวิญญาณ การพัฒนาสุขภาพจึงเท่ากับการพัฒนาทุก ๆ มิติของมนุษย์ เข้าด้วยกันอย่างบูรณาการ

สมัชชาสุขภาพจังหวัดฉะเชิงเทราจัดขึ้นตรงกับวันหยุดเทศกาลสงกรานต์ระหว่างวันที่ 13 - 14 เมษายน 2547 ณ ลานเอนกประสงค์ตำบลคณน้อย อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา กิจกรรม การสร้างเสริมสุขภาพที่สมัชชาสุขภาพตำบลคณน้อยเตรียมไว้ให้ประชาชนเข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน มีอะไรบ้าง

1. เกษตรกรรมที่เอื้อต่อสุขภาพและอาหารปลอดภัย ประกอบด้วย การนำเสนอข้อมูลด้านการเกษตร/อาหารปลอดภัย สาธิตการตรวจสอบปนเปื้อน 5 ชนิดโดยกลุ่มคุ้มครองผู้บริโภค จำหน่ายผักปลอดสารพิษ
2. บริการสาธารณสุขแบบองค์กรรวม ประกอบด้วย นิทรรศการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ตรวจ/ประเมินสภาวะสุขภาพเบื้องต้น บริการนวดแผนไทย กิจกรรมกลุ่มผู้สูงอายุ
3. นโยบายสาธารณสุขที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย บ้านนำอยู่ต้นแบบ การมอบใบประกาศบ้านตัวอย่าง การนำเสนอข้อมูลผลการดำเนินงาน
4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการพัฒนากำลังคน ประกอบด้วย นิทรรศการภูมิปัญญาท้องถิ่น สาธิตการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อดำเนินกิจกรรมของชุมชน
5. สุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว ประกอบด้วย นิทรรศการผลการดำเนินงานในกลุ่มเด็ก เยาวชน และครอบครัว แอโรบิกนักเรียน แอโรบิกหนุ่ม การวิ่งเพื่อสุขภาพ 2.4 กิโลเมตร
6. สื่อสาธารณสุข มีการจัดทำป้ายผ้าให้ความรู้เรื่องต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมประเพณีสงกรานต์ต่าง ๆ ที่ทุกคนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมพร้อมเพรียงกัน
เราเรียนรู้ตำบลสร้างเสริมสุขภาพองค์กรร่วมกันดีกว่า

1. สภาพสังคมและวัฒนธรรมของตำบลดงน้อย

ดงน้อย เป็นตำบล ๑ หมู่ ใน สาม ตำบลของกิ่งอำเภอราชสาส์น ซึ่งแยกมาจากอำเภอนมสาร
คาม เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2520 ต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอราชสาส์น เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม
2537 ตามประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกาเล่มที่ 111 ตอนที่ 21 ก ลงวันที่ 3 มิถุนายน 2537
ปัจจุบัน(มกราคม 2547) มีพื้นที่ 134.9ตารางกิโลเมตร จำนวน 16 หมู่บ้าน จำนวน 1,516 หลังคาเรือน
ประชากร 7,108 คน ชาย 3,488 คน หญิง 3,620 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา หน่วยงานที่ตั้งใน
ตำบลประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง โรงพยาบาลขนาด 10 เตียง 1 แห่ง สำนักงาน
สาธารณสุขอำเภอ 1 แห่ง ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน 1 แห่ง สถานีตำรวจชุมชน 1 แห่ง โรงงานกลึง
โลหะ 1 แห่ง โรงเรียน 5 แห่ง วัด 4 แห่ง หอกระจายข่าวหมู่บ้าน 7 แห่ง ร้านค้า 18 แห่ง ร้านอาหาร 4
แห่ง ที่ทำการไปรษณีย์เอกชน 1 แห่ง ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอราชสาส์น 5 กิโลเมตร

วิถีชีวิตชาวดงน้อย ชาวดงน้อยอาศัยปลูกบ้านเรือนอยู่กลางเกาะซึ่งปลูกไม้ไผ่ประกอบไปด้วย
11 หมู่บ้าน และมีพื้นที่รอบนอกจำนวน 4 หมู่บ้านและเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนาดังคำขวัญ
ประจำตำบลที่ว่า “เกาะ นาล้อม ข้าวหอมชื่อดัง ถิ่นนางสิบสอง ชื่อกิ่งไม้ไผ่ ลานชนไก่พระรถ”
อาศัยอยู่เป็นระบบเครือญาติมีครอบครัวแรกๆอยู่เพียงไม่กี่ครอบครัวเช่น วงศ์กำภู ปิ่นกุล ทิพวัน แก้ว
คำ วงษา ส่วนมากเป็นคนไทยเชื้อสายเขมร ใช้ภาษาเขมรเป็นภาษาพื้นบ้านมีประเพณีที่สืบทอดกันมา
นานคือ “การไหว้ผียายตา” ซึ่งจัดในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปีโดยการจัดเตรียมเครื่องเช่น ไหว้
ประกอบด้วยอาหาร คาว หวาน สุรา ผลไม้ ดอกไม้ ธูปเทียน หมาก พลู ขันน้ำมนต์ ตะเกียง หวี
กระจก เสื้อผ้า 2 ชุด หมอน 2 ใบ ผ้าห่ม 2 ผืน โดยมีความเชื่อว่าบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว จะมาค้างคืน
ที่บ้านลูกหลาน การเตรียมเครื่องเช่น ไหว้จะเริ่มตั้งแต่ตอนเช้าและเริ่มประกอบพิธีในช่วงเย็นหลังจาก
เช่น ไหว้แล้ว จะมีการเชิญรับประทานอาหารร่วมกันในกลุ่มญาติทุกๆบ้าน มีการพูดคุยกันอย่าง
สนุกสนานทั้งผู้ใหญ่ และเด็กก็สนุกสนานของกินและขนมต่างๆ พอรุ่งเช้าจะมีพิธีส่งขายตาโดยใช้เรือ
กาบกล้วย (ใช้กาบกล้วยมาทำเป็นรูปเรือพร้อมไม้พาย) ใส่เสบียงอาหาร(ของที่ใช้เช่น ไหว้)และเงินแล้ว
นำไปลอยที่ริมคลอง ซึ่งเชื่อกันว่าทำแล้วจะเกิดโชคลาภ สุขสบายทั้งครอบครัว ทำให้มองเห็นว่าคน
สมัยอดีตมีกลอุบายที่จะสร้างความอบอุ่นในครอบครัวโดยใช้ความสัมพันธ์ทางสายเลือดเป็นตัว
เชื่อมโยง และทำให้มีความต่อเนื่องได้ตลอดไป

อีกประเพณีที่น่าสนใจคือ “ประเพณีสงกรานต์ตำบลดงน้อย”(เสนอ วิเวกชาติ) ซึ่งเริ่มจัดมา
ตั้งแต่ประมาณปี 2515 โดยจัดตามวัดเช่น วัดเกาะแก้วเวฬุวัน วัดหินดาบ มีกิจกรรมที่สำคัญคือการสง

น้ำพระ รดน้ำผู้สูงอายุการละเล่นแบบไทยๆเช่น รำวงพื้นบ้าน และงานเลี้ยง โดยงานจะเริ่มในวันที่ 13 เมษายน ปัจจุบันก็ยังคงมีการจัดงานประเพณีสงกรานต์อย่างต่อเนื่องทุกปีโดยจัดในวันที่ 14 เมษายน ณ ลานเอนกประสงค์ตำบลดงน้อยมีกิจกรรมที่สำคัญเช่น สรงน้ำพระ รดน้ำขอพรผู้สูงอายุ การมอบสิ่งของให้กับผู้สูงอายุ การแห่นางสงกรานต์(โดยรวมกัน 2 หมู่บ้านค่อนางสงกรานต์ 1 คนสลับกันเป็นคนจัดหา) การแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน เช่น วิ่งกระสอบ ชักกะเย่อ เป็นต้น และการแข่งขันกีฬาสากล เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล เซปักตระกร้อ เปตอง เป็นต้น และในช่วงค่ำจะมีงานรื่นเริงรับประทานอาหารร่วมกันโดยกลุ่มแม่บ้านจัดจำหน่ายอาหารราคาถูก มีการแสดงบนเวที มีการสั้มภาษณ์ นางสงกรานต์ การมอบรางวัลการแข่งขันกีฬาประเภทต่างๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากิจกรรมการรวมคนไว้ในหมู่บ้าน เป็นการสร้างความอบอุ่น ความรัก ความสามัคคีระหว่างเครือญาติและหน่วยงานต่างๆในตำบล อำเภอ เกิดกิจกรรมร่วมกันรู้จักการให้อภัย การแพ้ชนะจากการแข่งขันกีฬา ช่วยลดปัญหาการเดินทาง เรื่องการจราจร การสูญเสียน้ำมัน การเกิดอุบัติเหตุ

ในส่วนของดูแลสุขภาพคนดงน้อยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นและหมอพื้นบ้านอยู่หลายคนเช่น ลุงสมควร วงษา หมู่ที่ 7 รักษาประคง ริดสีดวงทวาร หอบหืด เป็นต้น ลุงผล วงษา หมู่ที่ 6 รักษา ไข้ทับทิม ฤๅ สุสวัสดิ์ เป็นต้น ลุงอุก ปิ่นกุล หมู่ที่ 6 รักษา ไข้ทับทิม ริดสีดวงทวาร เส้นดิ่งขั้ดขอก โรคกระเพาะ เป็นต้น ลุงบุญธรรม ปิ่นกุล หมู่ที่ 5 รักษาเนื้ว ประสานกระดูก ไข้ทับทิม เบาหวาน เป็นต้น ลุงจัน วงษ์กำภู หมู่ที่ 6 รักษา สิว กลิ่นตัวแรง ทำให้ฟันแข็งแรง ประจำเดือนมิกลื่นเหม็น ออกหัด เป็นต้น อีกทั้งยังมีการดูแลสุขภาพในด้านการเข้าทรงรักษาโรค และอาการผิดปกติ มีผู้ให้บริการในตำบลดงน้อยเช่น ยายเสม คลองสฤต ลุงเลิศ ดุลยสิทธิ์ ลุงโพธิ์ จาบกุล และชายทรัพย์ วงษา

สำหรับภาควาชการมีสำนักงานผดุงครรภ์ 1 แห่งก่อสร้างเมื่อปี 2521 หัวหน้าสำนักงานชื่อ คุณสุคนธ์ โฉมศรี(ปัจจุบันลาออกจากราชการแล้ว) ต่อมาในเดือน ธันวาคม 2530 ได้เปิดให้บริการโรงพยาบาลสาขาของพนมสารคาม ที่ตำบลดงน้อยทดแทนสำนักงานผดุงครรภ์ ต่อมาเรียกว่าโรงพยาบาลราชสาส์น มีผู้อำนวยการคนแรกคือ น.พ.ชัชชัย วานิชกร โดยปัจจุบันมีผู้มารับบริการโดยเฉลี่ยวันละ 70 คนอาการที่เป็นส่วนใหญ่คือโรคทางเดินหายใจ ให้บริการโดยแพทย์จากโรงพยาบาลพนมสารคามมาตรวจรักษาโรคช่วงเช้าทุกวัน

ความเกี่ยวเนื่องกับการเป็นตำบลต้นแบบในการดูแลสุขภาพองค์กรร่วมเริ่มจากคณะทำงานจังหวัดได้มีการประชุมหลายครั้งล่าสุดมีการเสนอชื่อตำบลดงน้อย อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2546 และมีการพบปะเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการสมัชชาตำบลดงน้อยพร้อมทั้งเริ่มวางแผนการเคลื่อนงานมาโดยต่อเนื่องจนถึงการจัดงาน “รวมพลคนรักสุขภาพตำบลดงน้อย” เมื่อวันที่ 13-14 เมษายน 2547 โดยเป็นการบูรณาการ กิจกรรมการดูแลสุขภาพกับวัฒนธรรมประเพณี

ของท้องถิ่นทำให้ประชาชนตื่นตัวเรื่องสุขภาพได้มากขึ้น จะเห็นได้ว่ามีประชาชนมารับการตรวจรักษา/ปรึกษาปัญหาสุขภาพเพิ่มขึ้น แต่คงเป็นงานที่ทำหยาบความสามารถของชุมชนที่จะจัดการกับปัญหาสุขภาพในเบื้องต้นได้อย่างไร

2. สถานการณ์/กิจกรรมที่มีความโดดเด่น แปลกใหม่

การได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมของคณะกรรมการจังหวัด บนพื้นฐานของข้อมูลด้านต่างๆ ของตำบลดงน้อย บ่อมเป็นแรงผลักดันให้คณะกรรมการสมัชชาสุขภาพระดับตำบลมีความมุ่งมั่นที่จะร่วมกันทำงานเชื่อมประสานกับองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้วในตำบล เช่น ผู้ทรงคุณวุฒิ หมอพื้นบ้าน ผู้นำท้องถิ่น กลุ่มอาชีพต่างๆ กลุ่ม เยาวชน ผู้นำศาสนา ผู้บริหารการศึกษา กลุ่มเยาวชนทั้งใน และนอกระบบการศึกษามาร่วมเป็นคณะทำงานสมัชชาสุขภาพตำบลดงน้อย อีกทั้งยังมีการแบ่งเป็นคณะทำงานย่อยตามองค์ประกอบการทำงาน 6 คณะ โดยแต่ละคณะทำงานจะประกอบไปด้วยผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจรวมถึงผู้ได้รับผลกระทบ ประสานการทำงานอย่างใกล้ชิด และเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน

3. บทบาทภารกิจของการเป็นตำบลต้นแบบการสร้างสุขภาพแบบองค์รวม

หลังจากรับข้อเสนอจากคณะทำงานจังหวัด ตำบลดงน้อยได้จัดประชุมคัดเลือกคณะกรรมการสมัชชาสุขภาพตำบลโดยมีนายอำเภอราชสาส์นเป็นที่ปรึกษา ประธาน คือนายคำรัส พุทธรักษา นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลดงน้อย รองประธานคือ นางพะเยาว์ ดุลยสิทธิ์ กำนันตำบลดงน้อย และ พ.ญ. จำเนียร ยืนยง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลราชสาส์น เลขาคือ นายบุญสืบ จันทร์เจริญ นักวิชาการสาธารณสุข รวมคณะกรรมการทั้งหมด 23 คน ต่อมาที่ประชุมได้เสนอแนวทางการทำงานแบ่งกิจกรรมออกเป็น 6 กลุ่ม มีคณะทำงานย่อยทั้ง 6 กลุ่มคือ

1. คณะทำงานด้านเขตที่เอื้อต่อสุขภาพและอาหารปลอดภัย

ประธานคือ นายพิทักษ์ เพ็ชรพิทักษ์ สาธารณสุขอำเภอ เลขานางจำเรียง เรียมศรี นักวิชาการสาธารณสุขภารกิจ รวบรวมข้อมูลการปลูกผักปลอดสารพิษ ตรวจสอบปนเปื้อนร้านค้า โรงอาหาร ขยายผลการดำเนินงาน

2. คณะทำงานด้านนโยบายสาธารณะที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ประธานคือ นายอำนาจ ทิพวรรณ ปลัด อบต.ดงน้อย เลขานายอำนาจ เจริญพร นักวิชาการสาธารณสุข

ภารกิจ รมรงค์กำจัดขยะ ตรวจสอบสภาพพนักงานโรงงาน บ้านน้าอยู่ ลดอุบัติเหตุ ข้อบัญญัติควบคุมตลาด

3. คณะทำงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนากำลังคน

ประธานคือ นายคำรัส พุทธรักษา นายกอง อบต.ดงน้อย เลขานางบุญมี หัตตะโสภิตาพยาบาลวิชาชีพ

ภารกิจ สืบค้น รวบรวม นำเสนอข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมพัฒนาองค์ความรู้ประยุกต์กับแพทย์แผนไทย

4. คณะทำงานด้านบริการสาธารณสุขแบบองค์รวม

ประธานคือ พ.ญ.จำเนียร ชื่นขง ผอ.รพ.ราชสาส์น เลขา นางฉวีวดี เจษฎาไพสิฐ พยาบาลวิชาชีพ

ภารกิจ การดูแลสุขภาพตามกลุ่มอายุ ภาวะการเจ็บป่วยเรื้อรัง ส่งเสริมการสร้างสุขภาพทุกรูปแบบ

5. คณะทำงานสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว

ประธานคือ นายนิวัฒน์ วงษ์ชะอุ่ม ผอ.ร.ร.วัดสะแกงาม เลขา นายดำรงศิลป์ พุกภิญโญ นักวิชาการสาธารณสุข

ภารกิจ กิจกรรมนักเรียนในโรงเรียน กลุ่มออกกำลังภายในหมู่บ้าน การพัฒนากลุ่มอาชีพครอบครัว

6. คณะทำงานสื่อสาธารณะและการประชาสัมพันธ์

ประธานคือ นายธง พิมพาทอง เลขาสภา อบต.ตงน้อย เลขา นายบุญสืบ จันทร์เจริญ นักวิชาการสาธารณสุข

ภารกิจ ประสานงานกลุ่ม รวบรวมนำเสนอข้อมูลทุกคณะผ่านสื่อ ประสานสื่อใกล้เคียง ประชาสัมพันธ์กิจกรรม

จะเห็นได้ว่าคณบดีน้อยมีการจัดกิจกรรมทั้ง 6 กลุ่มบุคคลภายนอกอาจมองไม่พบความชัดเจนของการทำงานแต่ในส่วนของคุณชนเอง โดยเฉพาะคณะทำงานหลายคนต่างพบกับความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับกลุ่มของประชาชนในการยอมรับการเรียนรู้ร่วมกัน การประสานความร่วมมือ การติดตามผลการทำงาน ซึ่งน่าจะเป็นโอกาสที่ดีที่จะเติมเต็มในส่วนของการสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือที่ยังไม่ถูกต้องให้ถูกต้อง และมีการถ่ายทอดต่อไปยังลูกหลานพร้อมทั้งการคงไว้ซึ่งประเพณีที่มีมาช้านานให้รุ่นหลังได้เรียนรู้ร่วมกันตลอดไป โดยเฉพาะการขยายผลไปยังตำบลข้างเคียงซึ่งได้เริ่มดำเนินการไปพร้อมๆกัน โดยมีกลุ่มเครือข่ายรัฐชุมชนคนราชสาส์นเป็นผู้เชื่อมโยง

4. ความสำเร็จ ความต่อเนื่องและยั่งยืนของการดำเนินงาน

ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 76 “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ”

ความเข้มแข็งของชุมชน ที่เกิดจากการนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านที่เรียกว่า “องค์กรรวมอย่างที่เป็นจริงในวิถีชาวบ้าน วิถีชุมชน”(ดร.เสรี พงษ์พิศ) โดยเริ่มค่อยๆพัฒนาจากความเชื่อที่ว่า ชาวบ้านมีศักยภาพที่จะแก้ไขปัญหของตนได้ และพึ่งพาตนเองได้ แต่ยังไม่มีโอกาสได้พัฒนาศักยภาพและไม่ได้ใช้ภูมิปัญญาของตนอย่างเหมาะสม จึงควรมีการเสริม “กระบวนการเรียนรู้” และให้เวลาในการเรียนรู้ร่วมกัน อีกทั้งยังต้องตระหนักว่า “กระบวนการเรียนรู้ต้องอาศัยปัญญานำหน้า มิใช่เงินนำหน้า” โดยสรุปชุมชนเข้มแข็ง เป็นกระบวนการทางปัญญา ก่อให้เกิดปัญญา ซึ่งเมื่อเกิดแล้วก็เป็นดังแสงสว่างนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ซึ่งก็คือการแก้ไขปัญหที่หมักหมมอยู่ในทุกครัวเรือนทุกชุมชน และหากต้องการให้เกิดความยั่งยืนคงต้องพึ่งองค์ประกอบอื่นๆเข้าไปด้วย ภาวะผู้นำที่ดี ความสามัคคี ความอดทน การเป็นเครือข่าย ประเพณีและวัฒนธรรม การยอมรับของประชาชน และการวางแผนแบบมีส่วนร่วมกันในระยะยาว เป็นต้น

ความสำเร็จของชาวคองน้อยในวันนี้คงยังวัดผลไม่ชัดเจนนัก แต่เชื่อว่าเป็นการสร้างประกายความคิดการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพที่จริงจังมากขึ้น และคนคองน้อยเองต้องเป็นผู้ประเมินความสำเร็จจากประชาชนในตำบลของตนเอง จากตำบลเครือข่าย และจากบุคคลภายนอก โดยต้องมีระยะเวลาพอสมควร ทั้งนี้การที่คองน้อยได้รับการเสนอเป็นพื้นที่ต้นแบบเพื่อการดูแลสุขภาพของค์รวมให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนหรือไม่อย่างไร คงต้องถามใจชาวคองน้อยและผู้มีส่วนผลักดันกิจกรรมต่างๆว่าผู้ให้พึงพอใจเพียงใด และผู้รับรับได้มากน้อยแค่ไหน คำตอบควรอยู่ที่ คองน้อย

กลุ่มปฎิชีวนภาพเพื่อสุขภาพบ้านป่าผาก

ในการทำปฎิชีวนภาพที่เป็นรูปธรรมและได้ดำเนินการมาจนประสบผลสำเร็จของจังหวัด เพชรบุรี มีอยู่หลายหมู่บ้านที่ทำในลักษณะที่เหมือนกัน เช่น บ้านหนองปลวก บ้านโคกตาสุข บ้านท่าทุกแตก บ้านด้านมะรุม และบ้านป่าผาก ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ในที่นี้ขอ ยกตัวอย่างกิจกรรมของบ้านป่าผาก

ประวัติชุมชน

ที่มาของคำว่าป่าผาก คือ ไม้ผากชนิดหนึ่งมีมากเป็นดงจึงทำให้ชาวบ้านเรียกพื้นที่ว่า “ป่าผาก” เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและมีพรุอยู่ในป่าผากซึ่งอยู่ด้านในและทำให้น้ำไหลทุกปี หลังจากนั้นได้ให้สัมปทานป่าในการทำสัมปทานป่าไม้จึงครอบครองไปหมด ผู้ที่เข้ามาอยู่ส่วนใหญ่เป็นคน อ.แก่งกระจาน อ.ชะอำ อ.ท่ายาง สาเหตุการเข้ามาอยู่เพราะทุกคนไม่มีที่ทำกิน จึงทำให้เจอที่ดินผืนนี้ เส้นทางที่ใช้สัญจรคือเส้นทางชกตากไม้ มาอาศัยปี พ.ศ.2520 ในขณะนั้นเป็นป่าสงวนแห่งชาติ และต่อมาในปี 2524 วนอุทยานได้ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ แต่ไม่มีการจัดการจึงทำให้ชาวบ้านยังใช้ชีวิตอยู่ต่อไปจนถึง 2529 วนอุทยานจึงได้ประกาศกับชาวบ้านว่าเป็นเขตวนอุทยาน แต่เนื่องจากเวลาที่ล่วงเลยมานานจึงทำให้ชาวบ้านได้ถือครองที่ดินไปแต่ยังมีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองครองที่ดินมีแต่เพียงการจับจองให้ทำกินเท่านั้น

สภาพสังคมของชุมชน

ในชุมชนส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตแบบหาเช้ากินค่ำ เพราะทุกคนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ ทำสวน เช่น ปลูกพืชผลไม้ มะม่วง กล้วย เงาะ เป็นต้น ทุกคนในชุมชนมีความสามัคคีกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สำหรับการทำไร่แทบทุกครัวเรือนเพราะสภาพสังคมอยู่แบบชุมชนบทห่างไกลตัวเมืองมากทำให้ความเจริญทางด้านวัตถุต่าง ๆ ยังคงเข้าไปไม่ค่อยถึง การตั้งบ้านเรือนของแต่ละครอบครัวก็ไม่ปลูกติดกันมากนักเพราะทุกครัวเรือนจะปลูกในที่ทำกินของตนซึ่งแต่ละครอบครัวมีพื้นที่ทำกินของตนเองประมาณ 20 - 50 ไร่ ทำให้ระยะห่างในการตั้งบ้านเรือนไม่ค่อยใกล้กันเท่าไร แต่ก็สามารถไปมาหาสู่กันได้ดี

สภาพพื้นที่

สภาพพื้นที่เป็นป่าเขาและมีความอุดมสมบูรณ์ในด้านทรัพยากรธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นดินหรือน้ำ พื้นที่ทำกินส่วนใหญ่ทุกคนทำการเกษตร แทบทุกครัวเรือนปลูกมะม่วงปลูกมะนาว กล้ายเป็นต้น น้ำที่ใช้เป็นน้ำที่ไหลจากภูเขามาเป็นลำธาร บ้านเรือนที่ปลูกอยู่ส่วนใหญ่จะอยู่กันเป็นระบบเครือญาติ แต่ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่เพื่อมาทำไร่เท่านั้น บางครอบครัวมีบ้านอยู่ในตัวอำเภอแก่่งกระงาน ในแต่ละครอบครัวส่วนใหญ่จะขุดบ่อน้ำทิ้งไว้ในที่ทำกินของตนเอง ลักษณะพื้นที่เป็นที่ลาดจากเชิงเขา ที่ทำกินส่วนใหญ่ยังไม่ได้เอกสารสิทธิ์ แต่ได้เป็นลักษณะการถือครองเป็นที่ทำกิน มีการปักเขตดินกันอย่างชัดเจนกับอุทยาน ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการปกป้องรักษาป่าไม้เนื่องจากผลผลิตที่ได้ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะปลูกไว้เพื่อขายซึ่งแต่เดิมการเดินทางเพื่อนำสินค้าทางการเกษตรซึ่งระยะทางจากตลาดกลางขายส่งสินค้าเกษตร

หนองบัว ตำบลท่าคอบ อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ใช้เส้นทางจากถนนบายพาสที่ผ่านอำเภอชะอำและเข้าเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีระยะทางประมาณเกือบ 200 กิโลเมตร แต่ปัจจุบันได้มีเส้นทางใหม่เพิ่มขึ้นเป็นเส้นทางซีกลากไม้เก่าที่ปิดสัมปทานไปแล้วโดยร่นระยะทางลงเหลือไม่ถึง 30 - 70 กิโลเมตร ชื่อถนน “เส้นทางลงหินลาด “

ระยะทาง

จากอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ถึง หมู่บ้านป่าผาก อำเภอแก่่งกระงาน 400 กิโลเมตร

จากอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ถึง หมู่บ้านป่าผาก อำเภอแก่่งกระงาน 70 กิโลเมตร

จากวัดห้วยโสก ตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่่งกระงาน ถึง หมู่บ้านป่าผาก 50 กิโลเมตร

อาณาเขตของชุมชน

ทิศเหนือติด	ภูเขาและทางลงหินลาด บ้านห้วยแม่เพียง
ทิศใต้ติด	หมู่ 8 บ้านเขาแหลม
ทิศตะวันออกติด	ภูเขาบ้านห้วยไผ่
ทิศตะวันตกติดกับ	ภูเขาบ้านห้วยไทร หมู่ที่ 1

อาชีพหลักของชุมชน

รายได้หลักของคนในชุมชนส่วนใหญ่มาจากอาชีพทางการเกษตรเพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ชาวบ้านทำเกษตรทุกครัวเรือน ผลผลิตส่วนใหญ่ชาวบ้านต้องส่งลงมาขายเองที่ตลาดกลางการเกษตรหนองบัว อำเภอน้ำขุ่น เพราะเป็นตลาดรับซื้อแหล่งใหญ่ที่อยู่ใกล้ที่สุด

การเมืองท้องถิ่น

ไม่ค่อยมีความขัดแย้งกันเท่าไรนัก เพราะชาวบ้านอยู่กันแบบพี่น้องคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เวลาชาวบ้านรวมกลุ่มทำอะไรผู้นำชุมชนจะเข้ามาร่วมด้วย เช่น การตั้งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้านก็เข้ามาร่วมด้วย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 10 บ้านป่าผากชื่อ ผู้ใหญ่เริ่ม ทองมี ชาวบ้านส่วนใหญ่รู้จักการศึกษาสิทธิของตนเอง เช่น การรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องสิทธิของตนที่ผ่านมา มีการเรียกร้องสิทธิของถนนลงหินลาดเพราะเนื่องจากชาวบ้านเห็นว่าระยะทางที่ใช้อยู่ปัจจุบันมีระยะทางค่อนข้างไกลกว่าจะไปถึงตัวเมืองทำให้การคมนาคมขนส่งผลผลิตหรือการติดต่อกับภายนอกค่อนข้างล่าช้า ชาวบ้านจึงรวมตัวกันเรียกร้องกับทางภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนรับรู้ ชาวบ้านชี้ให้เห็นถึงความสำคัญต่าง ๆ ให้เข้าใจโดยพื้นฐานมาจากข้อมูลที่ชาวบ้านได้มีการรวบรวมกันเองทั้งในเรื่องของการเปรียบเทียบระยะทาง ความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ชาวบ้านเริ่มรวมตัวกันตั้งแต่พฤศจิกายน 2545 ได้ถนนเมื่อเดือนธันวาคม 2546

วัฒนธรรมท้องถิ่น

ส่วนใหญ่วัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนบ้านป่าผากคือ การทำบุญตักบาตรในวันสำคัญ ๆ ทางศาสนา ชาวบ้านจะมารวมตัวกันที่สำนักสงฆ์ห้วยโศก หรือเช่นหน้าเทศบาลต่าง ๆ ถ้าเป็นวันสำคัญเช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือ พระบาทสมเด็จพระนางเจ้าพระราชินีนาถ ชาวบ้านจะรวมตัวกันเพื่อมาพัฒนาท้องถิ่น เช่น การพัฒนาถนนหนทาง การซ่อมแซมสิ่งสาธารณะต่าง ๆ

จำนวนประชากรของชุมชน

จำนวนครัวเรือน	156	ครัวเรือน
ชาย	100	คน
หญิง	150	คน
เด็ก	100	คน

กลุ่มองค์กรในชุมชน

1. กลุ่มปุ๋ยชีวภาพป่าผาก แนวคิดในการจัดตั้งกลุ่ม เกิดจากความไว้วางใจกันในชุมชน และแกนนำคือ นางสาวทและน้ำเสริฐได้ทำปุ๋ยชีวภาพให้มาก่อนหลายปีและเห็นผล ทำให้มีความคิดว่าคนในชุมชนส่วนใหญ่ทำไร่และเป็นหนี้กันมาก จึงคิดว่าน่าจะถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับชุมชนเพื่อให้ชาวบ้านได้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และที่ผ่านมามีชาวบ้านใช้ปุ๋ยเคมีและทำให้น้ำที่ใช้ดื่มเกิดมลภาวะที่เป็นพิษ ต่อมาหลังจากใช้ปุ๋ยชีวภาพแล้วทำให้สุขภาพดีขึ้น และเป็นการลดต้นทุนการผลิต โดยการจรายละเอียดต่าง ๆ ในการใช้จ่ายเพื่อวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงมีการตั้งกลุ่มปุ๋ยชีวภาพโดยร่วมกันในชุมชน กลุ่มนี้เกิดวันที่ 29 มิถุนายน 2546 ชื่อ “กลุ่มปุ๋ยชีวภาพป่าผาก” ส่วนหนึ่งเกิดจากการเข้าร่วมกับกองทุนฟื้นฟูเกษตรกร ทำให้เห็นความเป็นหนี้และความยากจน อีกทั้งยังยึดถือทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งยังทำให้เงินหมุนเวียนอยู่ในหมู่บ้านตนเอง

ในกลุ่มปุ๋ยชีวภาพป่าผากมีการลงทุนร่วมกันโดยเกิดจากการไว้วางใจร่วมกันมีการแบ่งปันผลประโยชน์กันครั้งแรกแค่พอครั้งที่ 2 ให้ขายในสมาชิกกลุ่มเพราะทุกคนมีความเห็นว่าหากมีการลงทุนกันแล้วถ้าทุกคนใช้ระบบวิธีแจกจ่ายจะทำให้ทุนกองกลางหมดไปอย่างรวดเร็วและทำให้กลุ่มหายไป ด้วยทุกคนจึงตกลงร่วมกันว่าหากได้ผลผลิตจะขายคนในกลุ่มและคนภายนอกที่สนใจทั้งปุ๋ยชีวภาพและหมักต่าง ๆ สิ่งสำคัญคือแกนนำคิดว่าต้องทำให้ได้ในระยะยาวแม้หากแกนนำไม่อยู่แล้วคนในชุมชนต้องสามารถดำเนินการต่อไปได้

2. กลุ่มฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรเมืองเพชร เกิดจากการรวมตัวของแกนนำเกษตรกรในชุมชนเพื่อเรียกร้องสิทธิของตนเองตาม พรบ. กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร เป็นการเรียกร้องให้โอนหนี้ของเกษตรกรจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) และสหกรณ์การเกษตรเครดิตยูเนียน ให้มาอยู่ใน

ระบบกองทุนฟื้นฟูเพื่อช่วยให้ดอกเบี้ยกับเกษตรกรลดลงและการผ่านจ่ายหนี้สินยี่ระยะเวลาให้ชาวบ้านสามารถผ่อนได้โดยไม่ลำบาก

3. กลุ่ม อสม. อาสาสมัครสาธารณสุข มีค่าตอบแทน เป็นอาสาสมัครในหมู่บ้าน เช่น การกำจัดลูกน้ำยุงลาย ฉีดวัคซีน และแม่ ซึ่งได้รับการอบรมจากอนามัยประจำชุมชน

4. กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า เกิดจากการรวมตัวกันของคนในชุมชนที่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าไม้และถือเป็นการทดแทนบุญคุณผืนแผ่นดินที่ให้ที่พำนักกับชาวบ้านเอง มีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ เช่น ต้นไม้ สัตว์ป่า ถือเป็นการช่วยเจ้าหน้าที่ทางภาครัฐไปด้วย

5. หน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาสนับสนุน องค์การบริหารส่วนตำบล พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ

แกนนำชุมชนประกอบด้วย

1. ผอ.เริ่ม	ทองมี	เป็นผู้ใหญ่บ้านในชุมชน
2. นายสวาท	เกตุมงคล	เป็นแกนนำกลุ่มฟื้นฟูเกษตรกร
3. นายแสง	ทองกล้า	เป็นสมาชิกกลุ่มฟื้นฟูเกษตรกร
4. น.ส.เหรียญ	คงอยู่	เป็นสมาชิกกลุ่มฟื้นฟูเกษตรกร
5. นานเนียน	คงอยู่	เป็นสมาชิกกลุ่มฟื้นฟูเกษตร
6. นายสวน	พงศ์เถื่อน	เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าแดง
7. นายประเสริฐ	ไรรินถ่วง	เป็นสมาชิกกลุ่มฟื้นฟูเกษตรกร

ทุนทางสังคมบ้านป่าผาก

1. ทุนแกนนำ

เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ชนบทและอยู่ห่างไกล เวลาเกิดปัญหาอะไรขึ้นมาทำให้เกิดความล่าช้าในการขอความช่วยเหลือ หน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปถึงช้าเนื่องจากอยู่ห่างไกลจึงทำให้มีชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่จึงคิดรวมตัวกัน โดยเริ่มจากชาวบ้านที่มีความคิดเห็นตรงกันว่าจะต้องช่วยเหลือและพัฒนาคนในชุมชนของตนเองก่อน หลังจากเกิดแนวคิดนี้แล้วก็ได้ขยายสู่กลุ่มใหญ่

2. ทุนเวทีสาธารณะ

ที่ผ่านมาในชุมชนมีการพูดคุยกัน โดยเฉพาะเวลาที่ผู้นำชุมชนนัดหมายเท่านั้น วาระการพูดคุยมีข่าวสารจากทางภาครัฐหรือทำกิจกรรมในวันสำคัญ ๆ เท่านั้น ยังไม่เคยมีเวทีที่ให้คนในชุมชนมาแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ ร่วมกันส่วนใหญ่แค่มารับฟังเท่านั้น หลังจากนั้นได้จัดเวทีให้ทุกคนได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเวทีสาธารณะ

3. ทุนเศรษฐกิจ

คนในชุมชนส่วนใหญ่มีหนี้สินแทบทุกครัวเรือนเพราะทุกครัวเรือนประกอบอาชีพทางการเกษตรทำให้ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นและเนื่องจากความไม่รู้เท่าทันตนเองจึงไม่มีการวางแผนการใช้จ่ายของเอง เศรษฐกิจของชุมชนส่วนใหญ่มาจากรายได้ทางการเกษตร

4. ทุนทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ในอดีตจากสภาพพื้นที่ที่เป็นป่าไม้มีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าจากคนนอกชุมชน ทำให้พื้นที่ป่าไม่ได้รับความสูญเสียและความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ลดลงไปจึงทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านในชุมชนกับเจ้าหน้าที่อุทยานและอีกประการหนึ่งสภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ต่อการทำเกษตรของคนในชุมชนแต่ในขณะนี้สภาพพื้นดินไปเปลี่ยนแปลงเพราะคนในชุมชนใช้สารเคมีในการทำเกษตรแทบทุกครัวเรือนทำให้ดินสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ไป ผลผลิตที่ได้ก็ไม่ค่อยมีคุณภาพ ดังนั้นชุมชนจึงได้ค้นหาแนวทางในการปรับให้พื้นดินอุดมสมบูรณ์เหมือนเดิม โดยได้นำปุ๋ยชีวภาพมาใช้ในการเกษตรของชุมชน

กิจกรรมระดับกลุ่มของบ้านป่าผากที่ดำเนินการไปแล้ว

1. กิจกรรม เวทีแผนแม่บทชุมชน

กระบวนการ

- ทำความเข้าใจกับแกนนำของชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อม
- เปิดเวทีการเรียนรู้กระบวนการแผนแม่บทชุมชน
- มีแกนนำในพื้นที่ตำบลท่าคอยเข้าไปเป็นพี่เลี้ยงให้กับชุมชน
- แกนนำที่เป็นพี่เลี้ยงจากตำบลท่าคอยร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในเวทีกับสมาชิก
- มีการระดมความคิดค้นหาปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน
- ร่วมคิดแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกัน

ผลที่เกิดขึ้น

คนในชุมชนให้ความร่วมมือและสนใจในเวทีครั้งแรก ๆ แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดอย่างหนึ่งคือชาวบ้านไม่ค่อยเชื่อมั่นเท่าไรนัก เพราะที่ผ่านมาชาวบ้านเคยชินกับการตั้งรับจากรัฐ จึงทำให้ชาวบ้านบางคนไม่ค่อยเข้าใจกระบวนการเท่าที่ควร แต่ก็ให้ความสนใจและพร้อมที่จะทดลองเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันเพราะทุกคนมีความเชื่อว่าน่าจะลองศึกษาดูก่อนเพื่อจะประสบความสำเร็จในชุมชนหลังจากนั้นก็เข้าสู่กระบวนการนำข้อมูลมาสังเคราะห์ร่วมกัน แต่สิ่งที่ได้คือ จากแบบสอบถามข้อมูลส่วนใหญ่ชาวบ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำแบบสอบถาม เพราะชาวบ้านขาดความเชื่อมั่น และแบบสอบถามข้อมูลลงบันทึกยากเกินไปสำหรับชุมชน แกนนำจึงร่วมกันคิดหาวิธีแก้ไขเพื่อที่จะทำให้คนเข้ามาร่วมเรียนรู้มากขึ้นในเวทีประชุมต่อไป แกนนำที่เป็นพี่เลี้ยงได้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องวิธีการทำเวที การสังเคราะห์ข้อมูล การทำกระบวนการ โดยมีคุณวิชัย คุณนิพนธ์ ร่วมพูดคุยถึงความสำคัญของข้อมูลและประโยชน์ที่ได้รับจากการนำข้อมูลไปปรับใช้

2. เวทีประชุมประจำเดือน

กระบวนการ

- แกนนำหารือร่วมกันเพื่อกำหนดรูปแบบของเวทีประชุม
- ปรับเปลี่ยนแบบบันทึกข้อมูลของชุมชนเป็นแบบบันทึกรายรับ – รายจ่ายของแต่ละครอบครัว เพื่อสะดวกแก่การลงบันทึกและเชื่อมร้อยคนให้หันมาสนใจในแบบบันทึกมากขึ้น
- หากิจกรรมเสริมมาใช้กับเวทีเช่น การพูดคุยถึงเรื่องการทำกิจกรรมการเรียนรู้วิธีการทำปุ๋ยชีวภาพโดยผ่านการบันทึกรับ – จ่าย
- พาแกนนำชุมชนอื่นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อนำผลการเรียนรู้ไปปรับใช้ในชุมชนของคน

ผลที่เกิดขึ้น

ชาวบ้านที่ให้ความร่วมมือและเข้าร่วมการประชุมมีประมาณ 20 – 30 คน โดยในเวทีมีการหารือถึงเรื่องภารกิจหน้าที่ของแต่ละคนจากนั้นจะเป็นการหารือเรื่องแบบบันทึกข้อมูลรายรับ – จ่าย มีการวางกติการ่วมกันเพื่อถือเป็นข้อปฏิบัติ โดยทุกคนในกลุ่มต้องร่วมกันทำข้อมูลบันทึกรายรับ – จ่าย ของแต่ละครอบครัวของตนเอง ชาวบ้านให้ความสนใจมากขึ้นเพราะการบันทึกรายรับ – จ่าย เป็นแบบง่าย ๆ ที่ชาวบ้านสามารถทำได้และสะดวกต่อการลงข้อมูล หลังจากนั้นมีการนำข้อมูลที่ชาวบ้านได้บันทึกไว้ประมาณ 20 ครอบครัว ซึ่งถือเป็นการจัดตั้งการรวมกลุ่มมาสังเคราะห์ร่วมกันในกลุ่ม โดยผลที่ได้คือค่าใช้จ่ายทางด้านต้นทุนการผลิตทางการเกษตร ค่าปุ๋ย ค่ายา มีปริมาณมากจึงทำให้เกิดการคิดรวมกันว่าจะต้องมีการลดการใช้ปุ๋ยที่ซื้อจากภายนอกมาผลิตใช้กันเอง โดยนำภูมิปัญญาของชุมชนมาประยุกต์ใช้ หลังจากนั้นมีการนัดหมายในเวทีต่อไปเพื่อนำข้อมูลของแต่ละเดือนมาสังเคราะห์ร่วมกันทุกเดือนและแก้ปัญหาาร่วมกันต่อไป โดยมีแกนนำเป็นคนกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยน กลุ่มต้องคุยกันทุกเดือนในเวทีนี้เพื่อรายงานความคืบหน้าของกลุ่มทั้งในเรื่องการเงิน และการจัดการปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่ม

3. กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องปุ๋ยชีวภาพ

กระบวนการ

- หัวข้อที่อยู่ในชุมชน
- เงินของกลุ่มเอง
- สมาชิกในกลุ่มร่วมกันทำ โดยมีวิทยากรคือชาวบ้านที่ได้เรียนรู้จากภายนอกและถ่ายทอดความรู้ให้กับคนอื่น ๆ
- มีการแบ่งปันกันทำไร โดยยึดถือตามมติของกลุ่ม

แนวคิดในการตั้งกลุ่มปุ๋ยชีวภาพของชุมชน

เกิดจากความไว้วางใจกันในชุมชน และแกนนำคือ ลุงเปียและน้ำเสริฐ ได้ทำปุ๋ยชีวภาพใช้มาก่อนหลายปีและเห็นผล ทำให้มีความคิดว่าคนในชุมชนส่วนใหญ่ทำไรและเป็นหนี้กันมาก จึงคิดว่าน่าจะถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับชุมชนเพื่อให้ชาวบ้านได้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และชาวบ้านเองก็ไว้วางใจน้ำเสริฐและลุงเปีย และที่ผ่านมามีชาวบ้านใช้ปุ๋ยเคมีและทำให้น้ำที่ใสเกิดมลภาวะที่เป็นพิษ ต่อมาหลังใช้ปุ๋ยชีวภาพแล้วทำให้สุขภาพดีขึ้น และมีการลดต้นทุนการผลิต โดยการจดรายละเอียดต่าง ๆ ในการใช้จ่ายเพื่อวัดผล จากนั้นจึงมีการตั้งกลุ่มปุ๋ยชีวภาพโดยร่วมกันในชุมชน กลุ่ม

นี้เกิดวันที่ 29 มิถุนายน 2546 ชื่อ “กลุ่มปู่ชีวกาพป่าผาก” ส่วนหนึ่งเกิดจากการเข้าร่วมกับกองทุน
ฟื้นฟูเกษตร ทำให้ความเป็นหนี้และความยากจน อีกทั้งยังยึดถือทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งยังทำ
ให้เงินหมุนเวียนอยู่ในหมู่บ้านตนเอง

ในกลุ่มปู่ชีวกาพป่าผากมีการลงทุนร่วมกันโดยเกิดจากการไว้วางใจร่วมกันมีการแบ่งปัน
ผลประโยชน์กัน ในครั้งแรกแต่พอครั้งที่ 2 ให้ขายให้สมาชิกกลุ่มเพราะทุกคนมีความเห็นว่าหากมีการ
ลงทุนกันแล้วถ้าทุกคนใช้ระบบวิธีแจกจ่ายทำให้ทุนกองกลางหมดไปอย่างรวดเร็วและทำให้กลุ่ม
หายไปด้วย ทุกคนจึงตกลงร่วมกันว่าหากได้ผลผลิตแล้วจะขายคนในกลุ่มและคนภายนอกที่สนใจทั้ง
ปู่ชีวกาพ และน้ำหมักต่าง ๆ สิ่งสำคัญคือแกนนำคิดว่าต้องทำให้ได้ในระยะยาวแม้หากแกนนำไม่อยู่
แล้วคนในชุมชนต้องสามารถดำเนินการต่อไปได้

มีการจัดตั้งระเบียบของกลุ่ม มีการวางโครงสร้างของกลุ่ม

1. นายสวาท	เกตุมงคล	ประธานกลุ่ม
2. นายเมี้ยน	จันทช่วง	รองประธานกลุ่ม
3. นายสมาน	เชียววงศ์	เลขานุการ
4. นายเหรียญ	คงอยู่	กรรมการตรวจสอบ
5. น.ส.หทัยรัตน์	ศรีกลิ่น	รองกรรมการตรวจสอบ
6. นายเสริม	ฉิมสะอาด	กรรมการ
7. นายประพาส	ทองคีนอก	กรรมการ
8. นายสวน	พงษ์เพื่อน	กรรมการ
9. นายประเสริฐ	ไรรินถ่วง	เหรัญญิก

วัตถุประสงค์กลุ่มปู่ชีวกาพป่าผาก

1. ลดต้นทุนการผลิต
2. ลดสารเคมี
3. สร้างงานสร้างรายได้ มีการจ้างเฉพาะสมาชิกเท่านั้น

เป้าหมายของกลุ่มปู่ชีวกาพป่าผาก

1. เกษตรและสมาชิกจะต้องมีรายได้เพิ่มขึ้น
2. สภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่จะดีขึ้น
3. เป็นศูนย์กลางในการศึกษา
4. เพื่อความสามัคคีในกลุ่ม

กฎระเบียบของ “กลุ่มปุ๋ยชีวภาพป่าผาก “

1. ระเบียบนี้เรียกระเบียบ “กลุ่มปุ๋ยหมักชีวภาพป่าผาก” เพื่อให้การจัดการของกลุ่มปุ๋ยหมักเพื่อส่งเสริมและสร้างรายได้ให้กับสมาชิกจึงเห็นสมควรในการจัดตั้งระเบียบ ดังนี้
2. ที่ตั้งของกลุ่มอยู่ที่ 226 หมู่ 10 ป่าผาก
3. ระเบียบนี้ให้ใช้ตั้งแต่วันที่ 17 มีนาคม 2547 เป็นต้นไป
4. มีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม
5. แหล่งที่มาของเงินทุนคือ
  - เครื่องขายถักทอพลังชุมชน – พลังแผ่นดิน
  - ผลกำไรที่เกิดจากการบริหารกลุ่ม
  - ค่าธรรมเนียมและค่าสมัครสมาชิกคนละ 20 บาท ค่าหุ้น
6. เงินบริจาคกลุ่มอื่น ๆ
7. รับสมาชิกทุกคนทั้งในและนอกพื้นที่
  - คนเข้าใหม่ต้องจ่ายค่าหุ้นคนละ 100 บาท
  - ค่าสมัครสมาชิก 20 บาท
  - ถ้ามีการลาออกจะจ่ายค่าหุ้นคืนให้พร้อมเงินปันผล
8. ต้องปฏิบัติตามระเบียบกลุ่ม
9. การพ้นจากความเป็นสมาชิกคือ ตาย หรือ ลาออก
10. ที่ประชุมเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร (โครงสร้างการจัดการกลุ่ม).
11. คณะกรรมการควรมีวาระการทำงาน 2 ปี
12. จะมีการประชุมกลุ่ม 3 เดือนละ 1 ครั้ง
13. การขายผลผลิตขายให้คนนอกราคาต้องแตกต่างกว่าสมาชิกข้างใน โดยเป็นราคาที่คณะกรรมการและสมาชิกกำหนด
14. ผลกำไร
  - หุ้นที่ 1 ปันให้กลุ่ม 30%
  - หุ้นที่ 2 ปันให้สมาชิก 40%

- หุ้นที่ 3 ปันให้กรรมการ 10 %
- หุ้นที่ 4 ปันให้วัสดุสิ้นเปลือง 10%
- หุ้นที่ 5 ปันให้กับผู้ดูแล 10%

ที่ปรึกษาของกลุ่มประกอบด้วย

- พัฒนาการอำเภอ
- เกษตรอำเภอ
- พัฒนาที่ดินอำเภอ
- พัฒนาที่ดินตำบล

8

จบ ป. 4 เป็นวิทยากรเหมือนจบด็อกเตอร์

“ลุงทองเหมาะ แจ่มแจ้ง จบเพียง ป.4 แต่มีความฝันอันบรรเจิด ตั้งใจว่าอายุ 35 ปี จะต้อง มีเงิน 6 ล้านบาท แล้วเลิกงานการทั้งปวงพาลูกเมียเที่ยวรอบโลก แต่ที่สุดที่ลุงทำได้คือ เป็นพ่อของ ด็อกเตอร์และเป็นเกษตรกรแนวเกษตรธรรมชาติที่ประสบความสำเร็จ”

ทองเหมาะ แจ่มแจ้ง ผมเป็นพ่อด็อกเตอร์

ขอแนะนำช่างเผือกที่อยู่ในป่าไม่ห่างไกลจากเมืองกรุงมากนักคือ จังหวัดสุพรรณบุรี ชาวนาที่เก่งกาจสามารถทำหนึ่งคือ ลุงทองเหมาะ แจ่มแจ้ง เกษตรกร อ.ศรีประจันต์ จ.สุพรรณบุรี พวกเราได้รู้จักกับ ลุงทองเหมาะเนื่องจากการจัดสัมมนาสุขภาพจังหวัดสุพรรณบุรีได้เชิญ ลุงทองเหมาะมาเป็นวิทยากร ผู้เข้าร่วมสัมมนาสุขภาพให้ความสนใจในขณะที่ลุงทองเหมาะอภิปราย เป็นอย่างมาก พวกเรามีประเมินก็สนใจท่านด้วยเช่นกัน หลังจากเสร็จการอภิปรายพวกเราก็ได้ไป พุดคุยกับลุงทองเหมาะ ท่านเป็นคนที่มีความประสพการณ์หลายด้าน ท่านมีความเก่งกาจอย่างไรตามพวกเรา มาจะบอกให้ทราบ

ลุงทองเหมาะ แจ่มแจ้ง เป็นคนวัดเกาะ อยู่บ้านเลขที่ 52 หมู่ที่ 6 ค.วังห้ว อ.ศรี ประจันต์ จ.สุพรรณบุรี มีพี่น้องทั้งหมด 7 คน ท่านเป็นคนที่ 2 จบการศึกษา ป.4 ที่โรงเรียนวัดเกาะ เมื่อปี 2498 สมัยวัยเด็ก ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่แต่ไปอาศัยอยู่กับลุงกับป้าซึ่งมีฐานะและร่ำรวยจากการ ทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียรจากเดิมที่มีที่นาเพียง 10 ไร่ สามารถขยายไปจนถึง 100 ไร่ ลุงทอง เหมาะ ได้เรียนรู้และซึมซับประสบการณ์จากการทำนา ทำสวนผัก โดยไล่ควายไปนาตั้งแต่ตี 4 ต้อง หาบน้ำวันละกว่า 100 หาบ ปลูกผักทุกอย่างที่มีอายุเพียง 10 ขวบกว่า ๆ สมัยนั้นยังไม่มีปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงทำให้ชีวิตแกร่งเป็นนักสู้สมบุกสมบัน

ลุงทองเหมาะ ตั้งเป้าหมายชีวิตตนเองไว้ว่าเมื่ออายุ 35 ปี จะต้อง มีเงิน 6 ล้านบาทให้ได้ แล้วจะหยุดทำกินพาลูกเมียไปเที่ยวรอบโลก จึงต้องหน้าตั้งตาทำงานทุกอย่างเพื่อให้ได้เงินตามที่ฝันไว้ เริ่มตั้งแต่เป็นช่างตัดผม ขายวิทยุ ช่างเย็บผ้า ขายผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา มีรถคันดิน 2 คัน เมื่อปี 2516 ปลูกหม่อนในนา ซึ่งสมัยนั้นมีคนหัวเราะว่าทำไม่ได้แต่ลุงทองเหมาะ ก็ทำได้สำเร็จ ปลูกสับปะรด อ้อย ฝ้าย ทำทุกอย่างปรากฏว่าได้ผลผลิตดี ปลูกอ้อยลำโตแค่แขนแต่มาตายที่ราคาปี 2520 - 2521 อ้อย ราคาตันละ 230-280 บาท ทำให้ประสบปัญหาขาดทุน ในปลายปี 2522 ปลูกอ้อยแข็ง ขายอ้อยกลับมา บ้านได้เงินมา 60,000 บาท จึงคิดที่จะทำโรงสีเพราะเห็นเขาทำแล้วรวย จึงสั่งลูกน้องล้างรถสิบล้อให้ ใหม่เอี่ยมเติมน้ำมันให้เต็มนั่งรถสิบล้อไปโคราช ศรีสะเกษ อุบลราชธานี กับลูกน้อง 2 คน เพื่อไปหา ซื้อโรงสีถึง อ.เดชอุดม มีคนพาไปดูโรงสีที่เขาสร้างลงทุนไป 140,000 บาท แต่ยังไม่ได้ใช้เลย เลยติดต่อ

ขอซื้อจากเขา เขาขาย 65,000 บาท แล้วตามมาปลูกสร้างให้ด้วย ปี 2523 เดินทางไปทำงานที่ประเทศ ซาอุดีอาระเบีย ได้เรียนรู้ประสบการณ์ในการทำเกษตรที่นั่นมากมาย ในช่วงระยะเวลา 1 ปี ที่อยู่ที่นั่น และนำมาประยุกต์ใช้งานเกษตรบ้านเราอยู่ในปัจจุบัน

ลุงทองเหมาะ สนใจแนวเกษตรธรรมชาติมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 โดยเข้าไปอบรมเกษตรคิว เซที่ จ.สระบุรี และตระเวนเก็บจุลินทรีย์จากป่าต่าง ๆ เช่น เขาใหญ่ ห้วยขาแข้ง ไทรโยคแล้วนำมาเลี้ยง ด้วยเกลบ ใบไม้ และรำข้าวคั่วจากนั้นขยายเชื้อโดยใช้กากน้ำตาล แล้วทดลองสรรพคุณของปุ๋ย อินทรีย์ที่ผลิตได้โดยใช้รดลงไปที่ซากสัตว์ที่ตายก็หายเหม็น รดลงไปในห้องร้องและมูลสัตว์ก็หาย เหม็นเช่นกัน เปรียบเทียบกับอีเอ็มของ ดร.สิงะ ของเรานึกว่าลุงทองเหมาะว่าอย่างนั้น ลุงทองเหมาะ เริ่มทดลองปลูกข้าวโดยใช้จุลินทรีย์ ที่ผลิตขึ้นเองตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทำ ข้าวปลอดสารพิษเพราะคับแค้นใจที่ทำโรงงานผลิตกระโถดลงชวานาใช้สารเคมีกันมาก ลูกน้องโกย ข้าวถึงกับเป็นลมไป จึงตั้งใจว่าต่อไปนี้ไปจะทำแต่ข้าวปลอดสารพิษเท่านั้น

ต่อคำถามที่ว่านี่คืออะไรถึงมาผสมพันธุ์ข้าวเอง ลุงทองเหมาะตอบว่า ปัจจุบันรัฐบาล ผสมข้าวให้ชาวนาปลูก แต่เป็นพันธุ์ที่เราไม่ชอบกินจึงคิดขึ้นมาว่าถ้าเราผสมพันธุ์ข้าวเป็นของเรา เรา ชอบกินแบบไหนก็ผสมข้าวพันธุ์แบบนั้นออกมากินได้ ประจวบกับได้รู้จักกับชาวนาฟิลิปปินส์ที่มา สัมมนาในประเทศไทยร่วมกับชาติอื่น จำนวน 12 ประเทศ ระยะเวลา 7 วัน เมื่อปี พ.ศ.2543 ชาวนา ฟิลิปปินส์ได้สอนให้ลุงทองเหมาะผสมพันธุ์ข้าว รวมทั้งได้มีการแลกเปลี่ยนพันธุ์ข้าว กันอีกด้วย นี่ก็จุดเปลี่ยนของชีวิตอันยิ่งใหญ่ที่ทำให้ลุงทองเหมาะ เป็นนักผสมพันธุ์ข้าวมีผลจากจรรยาในปัจจุบัน ลุงทองเหมาะมาได้วิชาเหนียวแน่นก็ตอนมาทำงานร่วมกับมูลนิธิข้าวขวัญ ของคุณเคชา ศิริพัฒน์ ชีวิต การผสมพันธุ์ข้าวเริ่มต้นในปี พ.ศ.2544 ถึงปัจจุบัน โภชนาทำการผสมพันธุ์ข้าวไทยกับข้าวหอมมะลิ เพื่อให้สามารถนำไปปลูกได้ ฤดูกาลทำนาปรัง ผสมพันธุ์ข้าวเหนียว “เล้าแตก” ซึ่งดกมาก หนึ่งรวง นับเมล็ดได้ถึง 600 เมล็ด กับข้าวหอมมะลิ เพื่อต้องการความดก ผสมข้าวพม่าซึ่งปกติเมล็ดยาวเพียง 5 มิลลิเมตร แต่เมื่อหุงสุกแล้วจะยาวถึง 10 มิลลิเมตร ในขณะที่ข้าวไทยเมล็ดยาว 8 มิลลิเมตร เมื่อหุงสุก แล้วก็ยังคงยาว 8 มิลลิเมตร เท่าเดิม ไม่เหมือนข้าวพม่านำมาผสมกับข้าวไทยเพื่อต้องการให้เมล็ดยาว และใหญ่โดยใช้ข้าวพม่าเป็นแม่ หอมมะลิเป็นพ่อ และสลับกันปัจจุบันผสมพันธุ์ข้าวออกมาได้แล้ว 2 พันธุ์คือ แม่งามงอน ผลผลิต 128 ถัง/ไร่ ปลูกได้ทั้งนาปีนาปรังและ เมานางงาม ซึ่งมีอายุเพียง 85-90 วัน ก็สามารถเก็บเกี่ยวได้ให้ผลผลิตถึง 95 ถัง/ไร่ โดยไม่ต้องใช้ปุ๋ยเคมีเลยแม้แต่เม็ดเดียว

ลุงทองเหมาะแนะนำเคล็ดลับวิธีการทำข้าวหอมไม่ยาก ไม่ต้องไปหาที่ไหนหรือคุณก็ใช้พันธุ์ข้าวหอมของคุณนั้นแหละ ในข้าว 1 กำมือต้องมีเมล็ดข้าวหอม ก็ต้องแกะเมล็ดกักดูแล้วดมดูว่าหอมหรือไม่ ถ้าหอมเราก็นำข้าวครึ่งเมล็ดนั้นไปเพาะก็จะได้ข้าวออกมาหอม ถ้าชาวนาอยากได้ผลผลิตสูงทำได้ไม่ยากขั้นแรกสำคัญคือคุณจะต้องคัดพันธุ์ข้าวปลูกเองโดยการแกะเมล็ดทีละเมล็ดเน้นอนต้องใช้เวลาพยายามเมื่อแกะแล้วให้คัดข้าวที่ไม่เต็มเมล็ดออก ท้องลาย ท้องไขว่ เมล็ดคด เมล็ดงอ ออกให้หมดไม่เอา เพราะถ้านำไปปลูกก็จะออกมาเหมือนต้นแม่คือถ้าเป็นข้าวครึ่งเมล็ดก็จะออกมาครึ่งเมล็ด ถ้าเป็นข้าวท้องไขว่ก็จะออกมาเป็นท้องไขว่ ทำให้ผลผลิตที่ได้ลดลง ถ้าเราคัดแต่แรกเอาแต่เมล็ดดีจริง ๆ ไปปลูกเน้นอนผลผลิตย่อมได้ดีไปด้วย นำข้าวที่คัดแล้วไปเพาะปกติถ้าเป็นข้าวเปลือก 1 ไร่ จะต้องใช้พันธุ์ 3 กก./ไร่ แต่ถ้าเป็นข้าวสารหรือข้าวกล้องแล้วจะใช้พันธุ์เพียง 2 กก./ไร่ โดยนำไปเพาะในขี้เถ้าค่าสูง 1 นิ้วเพื่อกันมด เพราะขี้เถ้าคูดน้ำแฉะและทำคั้นคูน้ำล้อมรอบหว่านข้าวเสร็จแล้วเอาขี้เถ้าคากลบหนาประมาณ 1 เซนติเมตร รดน้ำให้เปียกและปล่อยน้ำเข้าร่องขี้เถ้าจะคูดน้ำขึ้นไปเอง พอกล้าอายุ 18-20 วัน ให้นำไปปักดำได้ ข้อสำคัญในแปลงกล้าห้ามใช้ปุ๋ยทุกชนิด เพราะจะทำให้รากข้าวยาวให้ถอนไปปักดำยาก การปักดำใช้ระยะเวลาปลูก 25-30 เซนติเมตร ให้ปักดำ 1 ต้น/กอ วิธีการปักดำข้าวของไทยปักดำเสร็จข้าวจะเป็นรูปตัวยู ขณะที่เขมรปักดำเสร็จรากข้าวจะเป็นรูปตัวแอล จะทำให้ข้าวไม่ล้ม

เมื่อข้าวโตเต็มที่ทำให้ดินสำรวจแปลงนาดู พบกอไหนใหญ่ให้ทำคาน้ำไว้และเก็บเกี่ยวเฉพาะกอ นั้นไว้ทำพันธุ์ในปีต่อไป โดยนำไปตากแดดให้ได้ความชื้น 10 เปอร์เซ็นต์กว่า ๆ ฝัดเอาเมล็ดลีบออกแล้วเก็บใส่กระสอบป่าน (ถ้าเก็บในถุงพลาสติกจะบอด) ซึ่งต่อไปในอนาคตชาวนาไทยอาจจะต้องหันมาเพาะกล้าข้าวสารหรือข้าวกล้องแทนการใช้ข้าวเปลือกอย่างในปัจจุบันนี้ซึ่งจะช่วยให้ผลผลิตข้าวไทยเพิ่มขึ้นรวมถึงคุณภาพของข้าวก็จะดีขึ้นตามไปอย่างแน่นอน

ถ้ามีแมลงมากวน ลุงทองเหมาะ แนะนำสูตรไล่แมลง โดยใช้เหล้าขาว 1 ส่วน น้ำส้มสายชู 1 ส่วน กากน้ำตาล 1 ส่วน และหัวเชื้อจุลินทรีย์ 1 ส่วน ผสมกันแล้วหมักไว้ 24 ชั่วโมงนำไปฉีดในอัตราส่วน 1 ซ่อนแกง ต่อน้ำ 5 ลิตร เพื่อป้องกันแมลงพวกไ้ยั้งไ้ร่นจะหายหมด

ลุงทองเหมาะมีความฝันที่อยากจะไปสอนเกษตรกรในภาคเหนือให้รู้จักจุลินทรีย์เป็นเพื่อที่ว่าภาคกลางจะได้รับอานิสงส์จากจุลินทรีย์ ที่จะไหลมากับน้ำในฤดูน้ำหลาก ลุงทองเหมาะเล่าให้ฟังว่าเห็นเพื่อนบ้านปลูกข้าวโดยไม่ต้องใช้ปุ๋ยเคมีปีนั้นได้ผลผลิต 50 ถัง/ไร่ เคยมีเกษตรกรที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมาเรียนรู้เรื่องการทำจุลินทรีย์ที่บ้าน อยากจะไปสอนชาวบ้านในภาคอีสานในเขตทุ่งกุลาร้องไห้เพื่อทำให้ข้าวหอมมะลิหอมไปทั่ว

ลุงทองเหมาะ กล่าวไว้อย่างน่าฟังว่า ปัจจุบันแผ่นดินไทยทำกินไม่ได้แล้วเพราะแผ่นดินตายเพราะใช้สารเคมีมากตั้งแต่ปี 2520 พวกเราไม่เคยชินธรรมชาติให้แผ่นดิน เสาฟาง เสา

จุลินทรีย์ ถางหญ้าเสร็จก็เอาไฟจุดทำให้จุลินทรีย์ในดินตายหมด แม่พระคงคาก็ตาย พระแม่ธรณีก็ตาย ต่อไปพระแม่โพสพก็ต้องตายไปด้วย เดียวนี้ใครเดินลงไปไหนทำไมใส่รองเท้าบูทไม่ได้แล้ว ผิดกับเมื่อสมัยก่อนที่เวลาไปนาสามารถฉีกน้ำจากนามาลูบหน้าและค้มกินได้ ทุกวันเรารอบตัวเราเต็มไปด้วยสารพิษและเรื่องที่น่าเศร้าก็คือคนไทยมีนิสัยอยู่อย่างหนึ่งที่มิชอบอะไรดี ๆ มักจะนำไปถวายพระเพื่อเป็นสิริมงคล ของที่ผลิตได้รุ่นแรกจึงมักจะนำไปถวายพระแต่ลืมไปว่าเมื่อวานเพิ่งฉีดยา ผักต้นแรก ข้าวสีแรก แดง โมลูกแรก ฟักทองลูกแรกจะถูกนำไปถวายพระ ทำให้พระเกจิอาจารย์ชื่อดังมรณภาพไปเยอะ เนื่องจากเป็นมะเร็งในลำไส้และตับทั้ง ๆ ที่ไม่ได้สูบบุหรี่

ปัจจุบันด้วยน้ำพักน้ำแรงด้วยความขยันทำงานหนักและรู้จักประหยัดคอดออม ลุงทองเหมาะ แข็งแรง ในวัย 60 ปี ใช้ชีวิตอยู่กับภรรยาคู่ชีวิตคือ คุณทวี สุกแสง (นามสกุลเดิม) ซึ่งชมอยู่กับความสำเร็จของลูกชายทั้ง 3 คน ที่สามารถส่งให้ลูกเรียนสูง ๆ ได้ โดยคนโต จบปริญญาโทเป็นอบต. คนที่สองจบ ดร. ทำงานอยู่ที่สหรัฐอเมริกา คนที่สามจบครุศาสตร์คนตรีไทย เป็นมาสเตอร์สอนอยู่ที่ ร.ร.เซนต์คาเบรียล พร้อมที่นา 41 ไร่ โรงสีข้าว 1 โรง กำล้างการผลิต 40 เกวียน /วัน มีความสุขกับชีวิตถึงแม้จะไม่มีเงิน 6 ล้านบาท ตามที่วาดฝันไว้ แต่มีความสุขในการเป็นวิทยากรเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ที่เรียนรู้มาตลอดชีวิตแก่ชาวไทยผู้แสวงหาแนวทางการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารพิษและเกษตรอินทรีย์

ถึงแม้ในวันนี้ยังไม่มีการมอบปริญญาให้แก่ปริญญาของลุงทองเหมาะอยู่ที่ใจเป็นปริญญาใจ เพราะคุณค่าและคุณประโยชน์ที่ทำให้แก่แผ่นดินมันมีคุณค่ามากกว่าผู้ที่จับด็อกเตอร์ตัวจริงมากมายหลายท่าน และโดยเฉพาะภรรยา คุณทวี นอกจากนี้น้ำใจดีน้ำใจงามและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แล้วยังมีสูตรเด็ดปาห้องโก๋ชาววังที่อร่อยเด็ดทอดแล้วไม่มีน้ำมันเกาะเยอะ เพราะมีน้องชายเข้าไปรับใช้อยู่ในวังและได้วิชานี้มาบอกต่อ ตลอดจนการทำน้ำเต้าหู้ที่อร่อย ที่จะสอนให้ผู้ที่สนใจฟรีไม่คิดเงิน

ขณะนี้ลุงทองเหมาะต้องเดินทางไปเป็นวิทยากรและประชุมวิชาการต่าง ๆ แทบไม่มีเวลาว่าง ท่านมีลูกศิษย์ที่เคยสอนนับพันคน ลุงทองเหมาะยังบอกอีกว่าหลังจากที่ตัวเองหันมาพึ่งเกษตรอินทรีย์ทำให้สุขภาพดีขึ้น หล่อขึ้น เสี่ยงก็ดีขึ้นด้วย

สนใจเชิญลุงทองเหมาะไปเป็นวิทยากรหรืออยากรู้สูตรปาห้องโก๋ชาววังก็โทรศัพท์ติดต่อไปได้ที่ 0 - 7025 - 1240 หรือ 0 - 3559 - 1524 นอกจากนี้ลุงทองเหมาะยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับการคัดเลือกพันธุ์ข้าวและขั้นตอนการผสมพันธุ์ข้าวไว้ในภาคผนวกอีกด้วย

ผู้หญิงเก่งแห่งเมืองสุพรรณ

ถ้าพูดถึงจังหวัดสุพรรณบุรี คงมีน้อยคนที่ไม่รู้จัก เมืองนี้มีชื่อเสียงหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะถ้าพูดถึงนักร้องที่มีชื่อเสียงในอดีต เช่น พุ่มพวง ดวงจันทร์ สรเพชร สรสุพรรณ นักร้องเพลงลูกทุ่งต้องร้องอ้อ ถ้าพูดถึงนักการเมืองที่มีชื่อเสียง อย่างท่านบรรหาร ศิลปอาชา หลายคนต้องรู้จัก ชาวสุพรรณบุรีมีเสียงพูดที่เป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร ชาวสุพรรณส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาเพราะมีพื้นที่ราบลุ่มเป็นส่วนใหญ่ ชาวสุพรรณเป็นคนขยัน ใจดี ทำให้เมืองสุพรรณมีเสน่ห์ไม่น้อย

ขณะที่ผมประเมินสมัชชาสุขภาพได้มาเยี่ยมจังหวัดสุพรรณบุรี 3 ครั้ง ทุกครั้งที่มาที่นี่ได้พบกับผู้หญิงคนหนึ่งที่ได้มาไปด้วยรอยยิ้มและความสามารถที่โดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ เพราะเธอทำหน้าที่ได้หลายอย่างในเวลาเดียวกัน เช่น เป็นพิธีกร ผู้บรรยาย ผู้ดำเนินการอภิปราย เธอทำหน้าที่อย่างกระฉับกระเฉงได้ทั้งวันโดยไม่แสดงความเหน็ดเหนื่อยออกมา และเธอจะยิ้มตลอด

ผู้หญิงคนนี้ คือ อาจารย์รัตนา สมบูรณ์วิทย์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุพรรณบุรี จากการพูดคุยกับอาจารย์รัตนา ทำให้เราทราบว่า อาจารย์เคยเป็นครูมาก่อน และได้ลาออกจากราชการมาทำธุรกิจส่วนตัว แต่ถึงกระนั้นอาจารย์รัตนาก็ไม่เคยว่างเว้นจากการอุทิศเวลาให้กับงานส่วนรวมเพื่อประชาชนชาวสุพรรณ แม้ว่าจะพบกับปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ นานา แต่ได้นำปัญหาหรืออุปสรรคนั้นมาเป็นครูและก้าวต่อไป

สมัชชาสุขภาพจังหวัดสุพรรณบุรี นับว่ามีความเข้มแข็งมากจังหวัดหนึ่ง เกิดจากความพร้อมของคณะทำงานสมัชชาสุขภาพ และที่สำคัญผู้ประสานงานสามารถทำหน้าที่ได้ดีมาก เป็นที่ทราบกันดีว่าชาวสุพรรณมีมิติทางสังคมที่แตกต่างจากประชาชนจังหวัดอื่น ๆ คือมีระบบอุปถัมภ์มาช้านาน แต่ด้วยความสามารถของแกนนำและคณะทำงานสมัชชาสุขภาพ ทำให้สามารถดึงบุคคล จากกลุ่มและเครือข่ายต่าง ๆ ที่หลากหลายเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันได้

อะไรคือสิ่งที่ยืนยันจิตใจให้อาจารย์รัตนา ทำในสิ่งที่เป็นสาธารณกุศลและประสบความสำเร็จสมควรเอาเป็นแบบอย่างของผู้หญิงทำงาน

เพราะด้วยความที่มีจิตใจมุ่งมั่นเพียรพยายาม ที่จะช่วยเหลือสังคมและพัฒนาชาวสุพรรณบุรีให้มีสุขภาพที่ดีในอนาคตและสามารถพึ่งตนเองได้ อาจารย์รัตนาถือว่าทำงานมากทำให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น การได้ทำงานช่วยเหลือสังคมก็เป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่งและทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้อาจารย์รัตนายังเป็นผู้มีประสบการณ์ต่าง ๆ มากมายที่ได้สะสมมาและได้นำประสบการณ์เหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับสังคมโดยรวม

สิ่งที่อาจารย์คิดว่านักเรียนรู้อะไรบ้าง

1. กระบวนการมีส่วนร่วม

การทำงานเพื่อสร้างการเรียนรู้แก่สังคม โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือประชาชนฐานรากพบว่า เมื่อใช้กระบวนการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชน องค์กร ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่เป็นผู้คิด จะทำให้เข้าถึงการแก้ไขปัญหาได้ดีกว่าที่เป็นมา ภายใต้ระบบของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และเมื่อให้การสนับสนุนโดยให้อำนาจการตัดสินใจ ทำ แก้ไขปัญหาโดยชุมชนเอง เท่ากับสร้างความมั่นใจ ความกล้าในการบริหารงานโครงการ เพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับทางกลุ่มชุมชน เสริมศักยภาพในการร่วมคิด ทำงานกับภาครัฐ และเป็นฝ่ายรุกแทนที่จะรอรับคำสั่ง

2. ความรู้ การรวบรวม จัดเก็บ

ความรู้ที่ได้จากการทำงาน ด้านเศรษฐกิจ ชุมชน สุขภาพ การรู้เท่าทันสถานการณ์ ภายใน ภายนอกประเทศ สามารถสร้างความเข้าใจ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงได้ในระดับหนึ่ง โดยมีปัจจัยที่เอื้อ คือการจัดการส่งเสริมความรู้ โครงการกองทุนเพื่อสังคม การยกย่องกรอบความคิด เพื่อร่าง พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ การปฏิรูประบบสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ เกิดชุดความรู้จากการประชุม จากการลงมือปฏิบัติ และจากภูมิปัญญาเดิม วิชาการ

3. วิธีการทำงาน

การทำงานในรูปแบบระนาบเดียวกัน โดยไม่มีอำนาจสั่งการ ในกลุ่มประชาสังคมกระตุ้นให้เกิดคนทำงานหลากหลายวัย ทั้งจากองค์กรภาครัฐ ชุมชน ความต่างในฐานความคิดความเชื่อ วัย ก่อนข้างเป็นอุปสรรคบ้าง แต่สามารถปรับตัวและเรียนรู้ระหว่างกัน โดยรูปแบบดังกล่าว ในแง่ดีคือ มีการได้คนใหม่มาทำงานเพิ่มขึ้น สับเปลี่ยนคนเก่าที่อาจต้องมีการหยุดพักบ้าง ด้วยเหตุอาชีพและเวลาไม่อำนวย แต่ไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานขับเคลื่อนงาน

การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ สามารถประสานความร่วมมือ การสนับสนุนในการทำงานได้สะดวก ทั้งนี้ปัจจัยที่เอื้อ คือ การดำเนินงานตามเป้าหมายที่สอดคล้องกับแผน ยุทธศาสตร์จังหวัด

4. สภาพพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง

สุพรรณบุรีมีศักยภาพของเมือง ในแง่ของโอกาสคมนาคมสะดวกพร้อมด้วยสาธารณูปโภค มีเสถียรภาพทางการเมือง ส่งผลให้การปรับตัว ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมค่อนข้างเป็นไปได้ช้า

กลายเป็นข้อจำกัดต่อการทำงานสร้างความรู้ในภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนเมือง ต้องใช้ ยุทธวิธี และกลยุทธ์ที่กระตุ้นให้ชุมชนเมือง เคลื่อนงานตามความคิดของกลุ่มเอง ตามศักยภาพของ ชุมชนเมืองเท่าที่จะทำได้ เมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนในชนบท แถบ อำเภอด่านช้าง อำเภอหนอง หล้าไช อำเภอกอนเจดีย์ อำเภอเดิมบางนางบวช ที่ชุมชนในถิ่นที่ไกลความเจริญด้านวัตถุ จะมี ความตื่นตัวสูงกว่าชุมชนเมือง และพร้อมมากกว่าในแง่ของการพึ่งพาตนเอง

5. การพัฒนาองค์กร เครือข่าย

ประสบการณ์จากการทำงาน กับกองทุนเพื่อสังคม (SIF) จนกระทั่งถึงการจัด.สมัชชา สุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ สามารถประสานกระตุ้นชุมชน ให้เกิดการพัฒนากลุ่มเฉพาะ อาทิ พัฒนากลุ่มเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชมรมเรารักแม่น้ำสุพรรณ กลุ่มเยาวชนรักษ์สิ่งแวดล้อม ศูนย์ศึกษาและส่งเสริมการแพทย์แผนไทย ชมรมผู้พิการจังหวัด สุพรรณบุรี ชมรมสร้างเสริมสุขภาพ ฯลฯ เกิดเป็นเครือข่ายของสถาบันพัฒนาประชาสังคมภูมิภาค จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีบทบาทส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาการตลอดจนจัดเก็บข้อมูล ความรู้และ เชื่อมโยง ประสานองค์กรภายใน กับองค์กร ภาติ เครือข่ายพันธมิตรภายนอกเพื่อการพัฒนาแนวคิด การทำงานที่ต้องอาศัย ความรู้ ความเข้าใจท้องถิ่นผสมผสานกับความรู้ด้านงานวิจัย บนพื้นฐานหลัก วิชาการ กับการเรียนรู้แนวทางการทำงาน ในแง่นโยบายของรัฐ การดำเนินงานขับเคลื่อนกฎหมาย กระบวนการภายใต้บัญญัติเหล่านี้ เป็นอีกจังหวะก้าวหนึ่งที่ต้อง ถ้ายโยงการเรียนรู้เหล่านี้ สู้องค์กร ภาคประชาชน เครือข่าย เป็นลำดับ

ข้อคิดสำคัญที่อาจารย์รัตนา ได้นำมาใช้เป็นหลักในการทำงานให้ประสบความสำเร็จและไม่ย่อ ท้อต่อความยากลำบากคือ

ข้อคิด

“ยิ่งทำงานมากเท่าใด ความรู้ที่ได้ก็มากเท่านั้น
การทำงาน...คือการเรียนรู้
เอาปัญหา อุปสรรค ที่เกิดในการทำงาน
เป็นพลัง ปรับวิธีการทำงานต่อไปใช้ข้างหน้า
เพราะชีวิตคือการทำงาน การทำหน้าที่
มีลมแล้วมีลูก มีโศกสุข มีสืบสาว
จงก้าวทีละก้าว จะก้าวไปถึงปลายทาง”
(บทกวี เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

สำหรับประวัติของบุคคลผู้นี้มีมากมายสุดจะบรรยาย จึงไม่สงสัยเลยว่าจะทำไมถึงมีความสามารถรอบด้าน เราลองมาดูประวัติย่อ ๆ ของอาจารย์รัตนากันก่อน

ประวัติ

- ชื่อ นางรัตนา สมบูรณ์วิทย์ อายุ 52 ปี เกิดเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2495
- การศึกษา ปริญญาตรี กศบ. คณะสังคมศาสตร์ -มนุษยศาสตร์ มศว. ประสานมิตร
- อาชีพ รับจ้าง เจ้าของกิจการงานพิมพ์ -งานโฆษณา
- หน้าที่การงาน ❖ รัฐบาลการครู ปี 2521-2535 โรงเรียนสงวนหญิง จังหวัดสุพรรณบุรี
- ❖ หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์
  - ❖ วิทยากรฝึกอบรมงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน
  - ❖ วิทยากรฝึกอบรมการพูดในที่ชุมนุมชน
- ประสบการณ์ ❖ กรรมการพรรคพลัง องค์การนิสิต มศว. ประสานมิตร
- ❖ เหนรัญญิก ฝ่ายสังคม-การศึกษา ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ปี 2517
  - ❖ กลุ่มสตรีประสานมิตร
  - ❖ งานพิธีกร ภาคราชการ-เอกชน ปี 2521 -ปัจจุบัน
  - ❖ วิทยากรสถาบันพัฒนาธุรกิจส่วนภูมิภาค ให้การฝึกอบรมพัฒนานักวิชาการหน่วยทันตสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข และฝึกอบรมพัฒนานักวิชาการกับการทำงานให้กับบริษัทเอกชน อาทิ บริษัทโตโยต้า จำกัด สุพรรณบุรี อ่างทอง กาญจนบุรี ชัยนาทบริษัทฮอนด้า จำกัด สำนักงานใหญ่ นครสวรรค์ บริษัทยามาฮา จำกัด ราชบุรี บริษัทนิซสัน จำกัด อุทัยฯ อ่างทอง สุพรรณบุรี
  - ❖ วิทยากรพิเศษ สศึกษานิเทศก์ เขต 5., วิทยากรพิเศษ ดำรงจทางหลวง
  - ❖ กรรมการฝ่ายอำนวยการ โครงการเยาวชนคนดีศรีสุพรรณ
  - ❖ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ จัดนิทรรศการแสดงความพร้อมประเทศไทยเป็นเจ้าภาพงานชุมนุมลูกเสือโลก ปี 2003 ที่ประเทศนอร์เวย์
  - ❖ คณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอเมือง ฯ และจังหวัดสุพรรณบุรี
  - ❖ สมาชิกสโมสรโรตารีปาเลไลย์ , ประธาน P NET สุพรรณบุรี
  - ❖ คณะกรรมการสมาคมครู ผู้ปกครอง และศิษย์เก่า โรงเรียนสงวนหญิง
  - ❖ คณะกรรมการสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนสงวนหญิง
  - ❖ กรรมการชมรมคนรักศิลป์สุพรรณบุรี
  - ❖ กรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจังหวัดสุพรรณบุรี

- ❖ คณะกรรมการก่อตั้งชมรมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี
- ❖ ที่ปรึกษาคณะกรรมการสภาวัฒนธรรม อ.เมืองสุพรรณบุรี
- ❖ คณะทำงานกองทุนเพื่อสังคมจังหวัดสุพรรณบุรี
- ❖ วิทยากรสถาบันพัฒนาประชาสังคมภูมิภาค จ. สุพรรณบุรี
- ❖ ผู้ประสานงานสมาชิกสุขภาพจังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งแต่ปี 2541 –ปัจจุบัน
- ❖ ประธานโครงการเครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพจังหวัดสุพรรณบุรี

อีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้อาจารย์รัตนามีกำลังใจในการทำงานเพราะผู้ชายคนนี้คอยทำงานเคียงข้างอยู่ตลอด ทุกครั้งที่ทีมประเมินไปถึงสุพรรณบุรี มีผู้ชายคนนี้ได้มาช่วยสมาชิกสุขภาพทุกครั้งและให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แก่ทีมประเมินอย่างดียิ่ง พวกเราเข้าไปทักทายและพูดคุยกับบุคคลคนนี้ ซึ่งเป็นคนที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมาก ผู้ชายคนนี้ไม่ใช่ใครคือ อาจารย์นิมิตร สมบูรณ์วิทย์ บุคคลผู้ที่ไม่ใช่คนอื่นไกลแต่เป็นสามีอาจารย์รัตนานั่นเอง

อาจารย์รัตนาก็ได้รับกำลังใจอย่างดีมากจากสามีที่คอยให้การสนับสนุนและเข้าใจการทำงานของภรรยา ทั้งสองคนมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเหมือนกัน ก้าวเดินไปพร้อม ๆ กันอย่างไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก จริง ๆ แล้วครอบครัวสมบูรณ์วิทย์ มีภารกิจมากมาย แต่ด้วยความมุ่งมั่นพยายามที่จะพัฒนาชาวสุพรรณให้สามารถพึ่งตนเองได้ อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะเรื่องสุขภาพ สามีภรรยาทั้งคู่พร้อมที่จะให้การช่วยเหลือต่อไป

อาจารย์นิมิตร อดีตเคยเป็นอาจารย์ใหญ่ และมีประสบการณ์ต่าง ๆ มากมายเช่นกัน ปัจจุบันเป็นเจ้าของธุรกิจ นักโฆษณา และวิทยากร แต่อาจารย์ยังมีเวลาให้กับสมาชิกสุขภาพทุกครั้งในจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดใกล้เคียง ไม่ต้องสงสัยเลยว่าทำไมสมาชิกสุขภาพจังหวัดสุพรรณบุรีจึงมีความเข้มแข็ง นอกจากอาจารย์สองท่านที่กล่าวมาแล้ว ต้องของชมเชยทีมงานสมาชิกสุขภาพจังหวัดสุพรรณบุรีที่ไม่ได้กล่าวถึงด้วย

เรามาศึกษาประวัติและประสบการณ์ย่อ ๆ ของอาจารย์นิมิตร ซึ่งเป็นแบบอย่างของคนทำงานอีกคนหนึ่ง และเป็นคู่วิถีที่สามารถเป็นต้นแบบให้กับคนรุ่นใหม่ได้

ประวัติ

ชื่อ นายนิมิตร สมบูรณ์วิทย์ อายุ 55 ปี เกิดเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2493
การศึกษา ปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์มานุษยวิทยา มศว.ประสานมิตร
อาชีพ นักธุรกิจ / นักโฆษณา / วิทยากร

สถานประกอบการ - บจก. เซ็นทรัลมีเดีย แอนด์ แอ็คเตอร์ไทซิ่ง

- ❖ สถาบันพัฒนาธุรกิจส่วนภูมิภาค
- ❖ สถาบันพัฒนาประชาสังคมภูมิภาค

ประวัติ

กิจกรรมในสถานศึกษา

- ❖ กรรมการก่อตั้งพรรคกิจกรรมนิสิต พรรคพลัง มศว.ประสานมิตร
- ❖ กรรมการองค์การนักศึกษาวิทยาลัยครุนครปฐม
- ❖ กรรมการเคลื่อนไหววงฐานะวิทยาลัยวิชาการศึกษาฯ เป็นมหาวิทยาลัย (มศว.)
- ❖ อุปนายกองค์การนิสิต มศว.ประสานมิตร
- ❖ กรรมการฝ่ายสังคม – การศึกษา ศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย
- ❖ ที่ปรึกษากลุ่มสตรีประสานมิตร
- ❖ บรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ แส่นแสบ ประสานมิตร
- ❖ กรรมการบริหาร โครงการพัฒนาประสิทธิภาพ – ผู้นำทางการศึกษา (พปก.)

ประวัติการทำงาน

- ❖ อาจารย์ใหญ่ โรงเรียน พานประภากร จ.เชียงราย
- ❖ กรรมการผู้จัดการ – บรรณาธิการ บิสซิเนสเพรส
- ❖ ฝ่ายศิลป์ – ภาพถ่าย นิตยสาร THAILAND BUSINESS
- ❖ อาจารย์แผนกภาษาต่างประเทศ โรงเรียนสามชุกรัตนโกศาราม อ.สามชุก จ.สุพรรณบุรี
- ❖ อาจารย์แผนกภาษาต่างประเทศ วิทยาลัยพลศึกษา จ.สุพรรณบุรี
- ❖ กรรมการผู้จัดการบริษัท เซ็นทรัลมีเดีย แอนด์ แอ็คเตอร์ไทซิ่ง จำกัด
- ❖ กรรมการผู้จัดการ – ผู้อำนวยการฝ่ายสร้างสรรค์ บริษัทเซ็นทรัลมีเดีย แอนด์ แอ็คเตอร์ไทซิ่ง จำกัด
- ❖ ผู้อำนวยการโครงการ “ใครเป็นใคร ในเมืองสุพรรณ”

❖ ผู้อำนวยการศูนย์ข่าว CMA NEWS

❖ บรรณาธิการนิตยสาร มติภาค ฉบับกาญจนบุรี

❖ หัวหน้าทีมวิทยากรแข่งขันเสนอความพร้อมประเทศไทย เพื่อเป็นเจ้าภาพชุมนุมลูกเสือโลก (WORLD SCOUT JAMBOREE 2003) ในการประชุมสมัชชาลูกเสือโลก ณ. กรุงออสโลว์ ประเทศนอร์เวย์

สถานะภาพ

❖ กรรมการบริหารหอการค้า จ.สุพรรณบุรี (2532 –2540)

❖ บรรณาธิการวารสารหอการค้า จ.สุพรรณบุรี

❖ นายกสโมสรโรตารี่ ป่าเลไลย์ (2539 – 2540)

❖ ผู้ช่วยผู้ว่าการภาค 3330 โรตารีสากล ประเทศไทย (2540 – 2541)

❖ อาจารย์พิเศษวิชาการตลาด – โฆษณา วิทยาลัยอาชีวศึกษา จ.สุพรรณบุรี

❖ ผู้บรรยายพิเศษการ โฆษณา สถาบันราชภัฏอุษุษา ,กาญจนบุรี ,อาชีวศึกษา กาญจนบุรี

❖ เทคโนโลยีราชชมงคล สุพรรณบุรี

❖ วิทยากรพิเศษ หน่วยศึกษานิเทศก์ เขต 5

❖ คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและประชาพิจารณ์ สภาร่างรัฐธรรมนูญ จ.สุพรรณบุรี

(2539)

❖ วิทยากรการเลือกตั้ง จ.สุพรรณบุรี (วคค.สพ.)

❖ คณะกรรมการงานวิจัยชุมชน ม.มหิดล

❖ ที่ปรึกษานุกรมกรรมการจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง จ.สุพรรณบุรี

❖ ประธานชมรมคนรักศิลป์ จ.สุพรรณบุรี

❖ ประธานคณะกรรมการอนุรักษ์ผืนป่าตะวันตกฯ (2541 – 2546)

❖ ประธานชมรมเรารักแม่น้ำสุพรรณ

❖ ประธานสถาบันพัฒนาประชาสังคมภูมิภาค จ.สุพรรณบุรี

❖ ผู้ประสานในการอนุรักษ์ลุ่มน้ำท่าจีน 4 จังหวัด (ชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม

สมุทรสาคร)

❖ อนุกรรมการลุ่มน้ำท่าจีนฯ

การศึกษาดูงาน

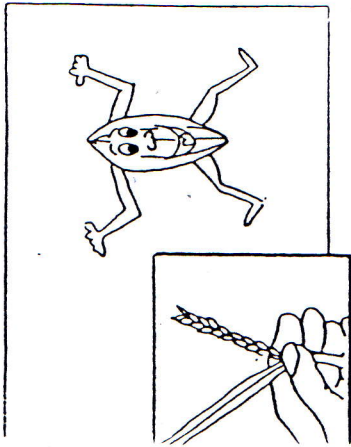
❖ ร่วมสังเกตการณ์การประชุมสมัชชาลุ่มน้ำในสหรัฐอเมริกา ณ แคนซัสซิตี U.S.A.

- ❖ การอนุรักษ์ลุ่มน้ำเซสปีคเบย์ มลรัฐแมริแลนด์ U.S.A.
- ❖ การอนุรักษ์ผืนป่าเขตร้อน ชาราวัก มาเลเซีย
- ❖ การอนุรักษ์แม่น้ำ ลากูน่าเบย์ ฟิลิปปินส์

สองสามีภรรยาผู้นี้พร้อมใจกันช่วยเหลือและพัฒนาสมัชชาสุขภาพโดยไม่ยอมถอยห่างและขึ้นห้วยคจะเข้ามามีส่วนร่วมเต็มความสามารถที่มีอยู่แม้ว่าบางครั้งจะไม่มีเวลาเป็นของตนเองก็ตาม อาจารย์รัตนาเองเป็นผู้ประสานงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุพรรณบุรีมาตั้งแต่ปี 2541 เป็นเวลา 6 ปีแล้วและพร้อมจะเดินเคียงคู่ไปกับชาวสุพรรณต่อไป

ด้วยความตั้งใจจริงของผู้หญิงคนนี้พร้อมกับคู่ชีวิตที่คอยให้การสนับสนุน และทีมงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุพรรณบุรีที่เข้มแข็ง อนาคตเราจะเห็นชาวสุพรรณมีสุขภาพที่ดี ทั้งทางกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

1. เลือกเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ตรงตามสายพันธุ์ที่ต้องการ < จากข้าวเปลือก >

2. เกะเปลือกด้วยมือให้เหลือเป็นข้าวกล้องที่สมบูรณ์
คือไม่เป็นโรค ไม่เป็นท่อนหรือท่อนปลาทู

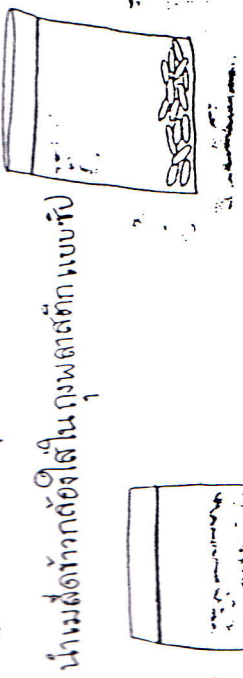

3. นำเมล็ดข้าวกล้องที่คัดเลือกได้ไปเพาะเป็นต้นกล้า V V V

ขั้นตอนการเพาะพันธุ์ข้าวจากข้าวกล้องที่ได้ 2 วิธี

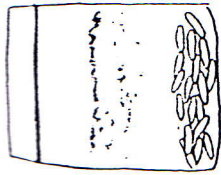
1. เพาะพันธุ์ข้าวกล้องในถุงพลาสติก
2. เพาะพันธุ์ข้าวกล้องในกระบะเพาะ (เพาะแบบซอง)

1] เพาะพันธุ์ข้าวกล้องในถุงพลาสติก

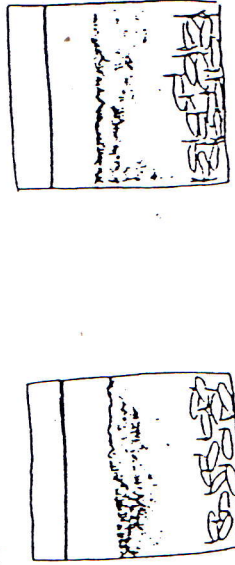
นำเมล็ดข้าวกล้องใส่ในถุงพลาสติกแบบปิด

2] ใส่น้ำสะอาด (น้ำฝน) ลงไปในอัตรา 2 ใน 3 ส่วน ปิดปากถุง

3. วันที่ 2 ของการเพาะนั้นนำข้าวกล้องออกมาเมล็ดบริเวณงอกข้าว

4. ประมาณ 1 อาทิตย์มีรากงอกออกมาเมล็ด

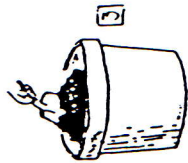
จากนั้นเขาเมล็ดที่งอกไปเพาะในแปลงเพาะกล้าต่อไป

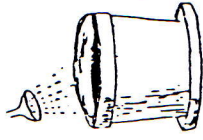
1. เขาเมล็ดข้าวที่คัดไว้มาโรยเป็นแนว

หรือโรยเมล็ดข้าวกล้องไว้ให้สม่ำเสมอ ถ้ามีเมล็ดข้าวจำนวนมากโรยเป็นชั้นๆ 1-3 ชั้น

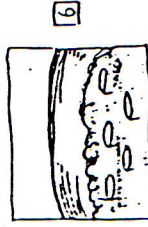

3. เขาเมล็ดข้าวโรยทับให้หนาประมาณ 1-2 นิ้ว

4. พรมน้ำให้พอมีความชื้น
5. เอาการากาบบนผาตากของ

ไว้ด้านล่างในถาดรองเพื่อป้องกันเมล็ดกิน

6. ให้นำรักษาความชุ่มชื้นภายใน 3 วัน เมล็ดข้าวจะงอกรากออกมา

จากนั้นเขาเมล็ดที่งอกไปเพาะในแปลงเพาะกล้าต่อไป

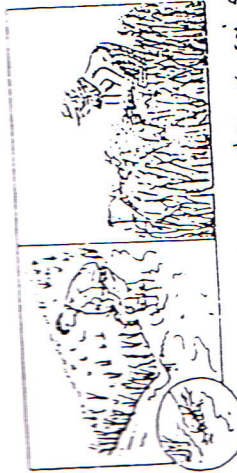
เรียบเรียงโดย : ชนมะดิษฐ์ภัทรบุรณะ : ชมบทเกษตร : เพื่อน
ผู้ทรงคุณวุฒิ : 3

1. เกษตรกรตัดกิ่งที่ต้องการในแปลง โดยเล็งทิศทางที่ทางจากนั้นขึ้น 1-2 เมตร ตามปริมาณที่ต้องการ

2. นำกิ่งชำที่เกี่ยวมาฝังเขต 2-3 เมตร

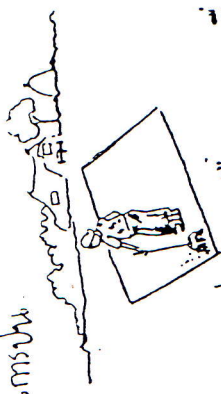
2. ระวังการเจริญเติบโต หากมีตัวหนอนขึ้นจำนวนมากให้ถอนทิ้งออกไป

3. ช่วงทิวเป็นวง หากมีรังที่ไม่ตรงตามลักษณะกิ่งชำที่ตัดการให้ถอนต้นทิ้งไป

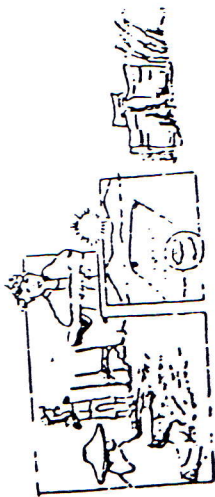

4. การเก็บกิ่งชำเพื่อทำพันธุ์ ให้เก็บรวบรวมกิ่งชำที่อยู่นางจาก

ขอบแปลงข้างละ 1 เมตร เพื่อป้องกันการปน

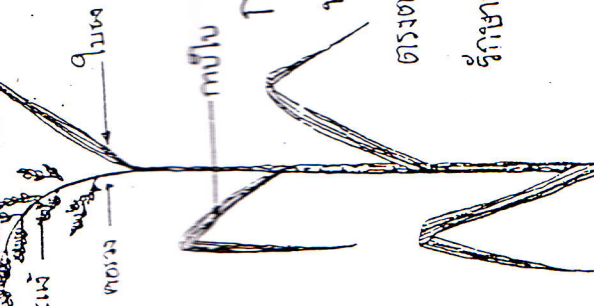

5. ทำตามขั้นตอนเตรียมดินหรือทานซาก เมื่อต้องการเอาพันธุ์ทำวนอดหรือชาก

3. คัดเลือกทรงที่มีลักษณะรวมใหญ่ ยาว เมื่อดึงออกมาไม่มีร่องรอยของโรคมาหรือแมลงรบกวน

4. นำทรงที่คัดเลือกแล้วมาตรวจรวมกัน ชากเขต 1-2 เมตร แล้วจัดเก็บเพื่อนำไปขยพินธุ์ต่อไป

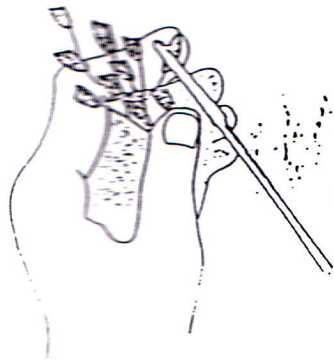
การปรับปรุงพันธุ์ข้าวเป็นทางใช้วงเกษตรการที่จะให้ได้พันธุ์ข้าวตรงตามความต้องการ และเป็นกรรักษาพันธุ์ข้าวไม่ให้กลายพันธุ์

หลักการในการคัดเลือกข้าวเพื่อปรับปรุงพันธุ์

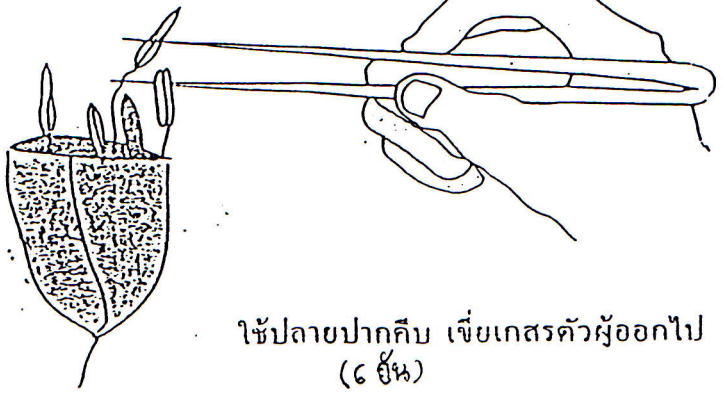
การคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่ขอการปรับปรุง ต้องเลือกพันธุ์ที่ถูกตรงตามลักษณะ เช่น ลักษณะลำต้น ไร่ ๑๕๐ รสชาติ ความต้องการแสง ฯลฯ เช่น ข้าวหอมมะลิ เป็นข้าวเจ้าไวแสง (เจ้าปี) เมล็ดสีเหลือง ข้าวเจ้าเจ้าไวเมธิดชาอ ไม่เป็นต่อไร่ ความยาว มีกลิ่นหอม ปลูกใน

ห้องเรียน พันธุกรรมพื้นฐาน มหกรรมวิชาการเกอชาน ๖-๘ เมษา ๕๖

ขั้นตอนการผสมพันธุ์ข้าว

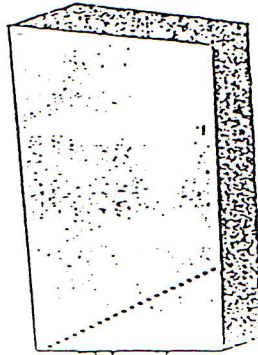
การคอนเกสรตัวผู้ เริ่มต้นจากการตัดดอกข้าวออกหนึ่งในสาม

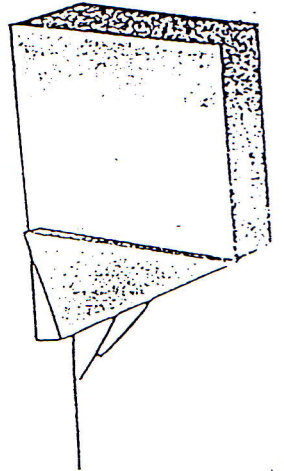
ใช้ปลายปากคีบ เชี่ยวเกสรตัวผู้ออกไป (6 ชิ้น)

ช่อดอกตัวเมีย

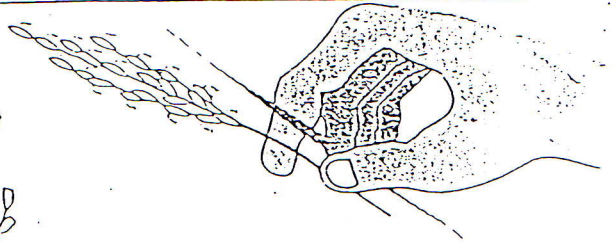
หลังจากคอนเกสรตัวผู้เสร็จ ใช้ถุงกระดาษคลุมช่อดอกไว้ เพื่อใช้เป็นดอกตัวเมียในการผสมพันธุ์

ช่อดอกตัวผู้กำลังบาน

ช่อดอกตัวเมีย

นำช่อดอกตัวผู้มาเกาะละอองเกสรบนพันธุ์ที่ใช้เป็นตัวเมีย (ที่คอนเกสรตัวผู้แล้ว)